

På oppdrag for

Drammen kommune

Januar, 2020

SLUTTEVALUERING

Rapport

FJELL 2020

INNHold

Sammendrag	3
1 Innledning	5
1.1 Områdesatsningen Fjell 2020	5
1.2 Resultater fra underveisevalueringen	6
1.3 Sluttevalueringens formål og metode	7
2 Hvordan har Fjell 2020 vært organisert?	8
2.1 Innledende om finansiering	8
2.2 Organisering og organisasjonsendringer	8
3 Hva er gjennomført i Fjell 2020?	10
3.1 Tjenesteutvikling	10
3.2 Områdeutvikling	31
3.3 Ressursmobilisering	36
4 Hva er oppnådd?	38
4.1 Måloppnåelse og effekt av tiltak under tjenesteutvikling	38
4.2 Måloppnåelse og effekt av tiltak under områdeutvikling	42
4.3 Måloppnåelse og effekt av tiltak under ressursmobilisering	43
4.4 Samlet vurdering av måloppnåelse og effekter av Fjell 2020	43
5 Hva er viktig læring?	46
5.1 Generelle læringspunkter og anbefalinger til Drammen kommune	46
5.2 Spesifikke læringspunkter og anbefalinger for Fjell	47

SAMMENDRAG

Rambøll Management Consulting (Rambøll) har på oppdrag for Drammen kommune gjennomført en sluttevaluering av områdesatsingen *Fjell 2020 – mot en bedre fremtid*.

Bakgrunnen for områdesatsningen var en levekårsundersøkelse som viste at Fjellområdet hadde de dårligste levekårene i Drammen. En relativt høy andel av befolkningen har lav inntekt og lav utdanning, og mange barn og unge vokser opp i lavinntektsfamilier. Prosjektet startet i 2011, etter et forprosjekt fra 2009–2010 der utfordringsbildet og behov ble kartlagt.

Arbeidet med satsningen har vært strukturert gjennom de tre strategiområdene tjenesteutvikling, områdeutvikling og ressursmobilisering. I rapporten presenteres strategiområdene og tilhørende delprosjekter og tiltak, før måloppnåelsen i prosjektet evalueres og det trekkes frem noen konkrete læringspunkter og anbefalinger for det videre arbeidet på Fjell.

FORMÅL OG METODISK TILNÆRMING

Formålet med denne evalueringen har vært å gi Drammen kommune kunnskap om hvilke virkninger og effekter områdesatsningen har hatt. Videre skulle rapporten løfte frem noen læringspunkter og anbefalinger for det videre arbeidet på Fjell.

Rapporten baserer seg på dokumentgjennomgang av prosjektdokumenter, feltarbeid og intervjuer med prosjektledelsen, lokale aktører, barn og unge i området. Evalueringen er utelukkende kvalitativ grunnet manglende pålitelige data, nullpunktmålinger og statistikk begrenset til Fjell for prosjektperioden. Dette medfører noen begrensninger, blant annet at det ikke mulig å si noe sikkert om virkninger og effekter av tiltak i satsningen. På bakgrunn av dette er det teoretiske rammeverket *Theory of Change* benyttet som metodisk verktøy for analysene i rapporten, for å kunne si noe om sammenhengene mellom tiltak, delmål og hovedmål.

OMRÅDESATSNINGENS HOVEDMÅL

Det er vanskelig å kunne si noe sikkert om hovedmålet *økt sysselsetting og færre på lavinntekt i 2020 sammenlignet med 2010* er nådd i løpet av prosjektperioden. Dette har flere årsaker. Ettersom det er mange som flytter til og fra Fjell, er det sannsynlig at deler av befolkningen som bor på Fjell i 2020 er en annen enn den som bodde der i 2010. Videre har en relativt stor andel av tiltakene i satsningen hatt barn- og unge som målgruppe, og det er ikke mulig å skille ulike faktorer fra hverandre når det gjelder årsaker til arbeid eller arbeidsledighet for denne målgruppen uten nullpunkt- og underveismålinger.

På bakgrunn av dette, samt manglende statistikk og pålitelige data, tar ikke evalueringen noen tydelig stilling til i hvilken grad hovedmålet er realisert. Det fremsettes imidlertid en antakelse om at måloppnåelsen i hovedmålet er delvis nådd gjennom kvalifiserings- og sysselsettingstiltakene.

HOVEDFUNN

Gjennom sluttevalueringen fremkommer det at Fjell 2020 har vært en svært vellykket satsning med gode og viktige tiltak som har hatt stor betydning for befolkningen på Fjell. Organiseringen av prosjektet har vært god, og det har vært kort vei mellom beslutningstakere, prosjektledelse og leddene i organisasjonen. Videre er det fordelaktig for eventuell videreføring i ordinær drift at tiltakene i prosjektet er lagt til linjen. Alt i alt har prosjektorganiseringen virket til å være både effektiv og lite byråkratisk.

Kvalifiserings- og sysselsettingstiltakene har høy måloppnåelse sett opp mot delmålene i prosjektet, og det er dermed også sannsynlig at tiltakene har ført til noen grad av måloppnåelse i hovedmålet. Dette er det imidlertid vanskelig å si noe om, grunnet manglende tilgang på statistikk for perioden i området. Evalueringen vurderer det videre som sannsynlig at tiltakene fører til «empowerment» av deltakerne. Med jobb, praksisplass eller skole er det rimelig å anta at deltakere integreres bedre, og kan oppnå lønnet arbeid og bedret økonomi.

Dette har ringvirkninger for deltakerens familie, og kan potensielt bedre levekårene i hele familier.

Et annet funn er at omdømmet på Fjell virker til å ha blitt bedre gjennom prosjektperioden, og det er svært sannsynlig at Fjell 2020 har påvirket til den positive utviklingen. De fysiske nærmiljøkvalitetene i området har bidratt til et estetisk løft. Videre har tiltak som får tilreisende fra andre steder i Drammen åpnet for at flere får oppleve mangfoldet på Fjell, og får et positivt forhold til bydelen. Prosjektet har hatt en rekke tiltak som bidrar til å gjøre Fjell til et mer attraktivt sted under alle strategiområdene.

Satsningen har mange tiltak som tilrettelegger for at barn og unge kan få mestringsarenaer utenfor skolen på sin fritid. Fritidstilbudet på Fjell består blant annet av flere lavterskeltilbud og aktiviteter som introduserer barn og unge for nye fritidsaktiviteter, og som kan føre til at de starter med en organisert aktivitet. Fritidsaktiviteter og organisert aktivitet gir barn mestringsarenaer, like muligheter og skaper møteplasser der barn og unge kan komme sammen med andre i sosiale fellesskap, noe som igjen skaper gode fremtidsutsikter og virker forebyggende mot reproduksjon av levekårsutfordringer.

Områdesatsningens tiltak som gir barn og unge mulighet til å utfolde seg kreativt, oppnå utvikling og oppdage og styrke egne ressurser kan ha svært positiv innvirkning med henblikk på utdanning og sysselsetting senere i livet.

AVSLUTTENDE BETRAKTNINGER

Fjell er et område det bør satses videre på. Bydelen har en demografi med flere levekårsutfordringer og mindre samfunnsdeltakelse enn andre bydeler i Drammensområdet. For å sørge for at barn og unge i området får like muligheter som andre blir det viktig å legge inn en ekstra innsats i området.

Det er videreført flere gode tiltak i linjen, men det er også en rekke andre tiltak som er viktige for befolkningen og som det blir viktig å jobbe for å videreføre.

1 INNLEDNING

Rambøll har på oppdrag for Drammen kommune gjennomført denne sluttevalueringen. Arbeidet har bestått av befaring på Fjell, intervjuer med sentrale aktører innad i Drammen kommune, Fjell 2020 og andre aktører med tilknytning til området og prosjektet. I tillegg er det gjennomført dokumentstudier av tilgjengelig materiale – dette inkluderer tidligere evalueringer, årsrapporter og vitenskapelige studier hvor Fjell 2020 har vært tema.

Oppdragsgiver har ønsket en enkel, kort og visuell rapport som presenterer hovedfunnene i undersøkelsen. Formålet med rapporten er å kunne lære både av suksessene og utfordringene som prosjektet har møtt de siste ti årene. Læringspunktene skal danne grunnlaget for videre tiltak på Fjell, for vanlig drift i kommunen, og eventuelle nye satsingsområder.

1.1 OMRÅDESATSNINGEN FJELL 2020

En levekårsundersøkelse gjennomført av SSB i 2007 viste at bydelen Fjell/Austad hadde de dårligste levekårene i Drammen kommune. Som følge av dette ble det satt i gang et forprosjekt i

2009 som skulle kartlegge behovene i bydelen. Forprosjektrapporten, publisert i 2010, konkluderte med at det på Fjell var en overvekt av mennesker med lav inntekt og lav utdanning, og en høy andel mennesker med innvandrerbakgrunn. Det viste seg også at det var stor utskiftning av beboere i området. For å kunne skape et bedre og mer stabilt bomiljø var det ønskelig å sette inn tiltak for å bedre de fysiske omgivelsene og øke tilgjengeligheten til aktivitets- og hjelpetilbud i bydelen.

Prosjektet Fjell 2020 startet opp etter vedtak i bystyret 22. mars 2011. Hovedmålet for områdesatsingen har vært justert flere ganger i månedene frem mot 2012, og har i de tidlige versjonene hatt fokus på bedre levekår hos befolkningen på Fjell.¹ I formuleringen som ble stående ut perioden var imidlertid levekårselementet plukket ut, og fokus ble justert til økt sysselsetting. Dette med henblikk på å sørge for mer spissede tiltak og mulighet for målbare resultater. Delmålene ble imidlertid ikke endret. Det gjeldende hovedmålet for Fjell 2020 gjennom prosjektet har derfor vært at *«Befolkningen på Fjell skal ha høyere sysselsetting og færre på lavinntekt i 2020 enn i 2010»*. Dette målet skulle nås gjennom tre hovedstrategier der ressurser, tjenester og fysiske forhold ble sett i sammenheng. De tre hovedstrategiene har vært:

Tjenesteutvikling

Områdeutvikling

Ressursmobilisering

¹ Hovedmålet har vært justert tre ganger i løpet av prosjektperioden. Nevnte formulering har vært gjeldende siden 2012 (økonomiplan 2012-2015). I tidligere målformuleringer har målsettingen også inkludert levekår. Første målformulering kom fra Rådmannens forslag i bystyresak 14/11 (mars 2011): «Bedre levekår for befolkningen på Fjell innen 2020». I samme sak 14/11 (7. juni 2011) ble målet justert til «I 2020 har Fjell betydelig bedre levekår og høyere sysselsetting enn i 2010». Gjennom politisk sak 59/2011 ble målet på ny justert til «i 2020 har Fjell bedre levekår og høyere sysselsetting enn i 2010».

Tjenesteutvikling går ut på å utvikle tilbud og tjenester i området, og å prøve ut nye arbeidsformer og virkemidler. Områdeutvikling omhandler fysiske endringer og utbedringer, mens strategiområdet ressursmobilisering i hovedsak har handlet om å involvere lokale aktører og befolkningen på Fjell i prosjektet. Hensikten med involveringen har vært å sørge for at tiltakene i prosjektet som helhet treffer godt og er noe lokalbefolkningen har behov for og setter pris på. I tillegg omfatter ressursmobilisering tiltak som har til formål å øke befolkningens samfunnsdeltakelse og som bidrar til å styrke ressursene som allerede finnes i bydelen.

De tre hovedstrategiene har vært vektet likt gjennom prosjektet, og har videre vært ansett som tre like nødvendige innsatser for å nå målsettingen.

1.2 RESULTATER FRA UNDERVEISEVALUERINGEN

I 2017 gjennomførte Ideas2Evidence sammen med Vista analyse og Norconsult en underveisevaluering av Fjell 2020. På dette tidspunktet var mange av tiltakene under områdeutvikling ferdigstilt eller under ferdigstilling, mens flere tiltak under de øvrige to strategiområdene enten var ferdige eller godt i gang. Konklusjonene var at prosjektet oppnådde mange av prosjektets delmål, men at det var usikkert om hovedmålet ville nås, selv på lang sikt. I det følgende vil vi kort gjenbesøke resultatene fra underveisevalueringen.

TJENESTEUTVIKLING – GODE OFFENTLIGE TJENESTER SOM GIR KVALIFISERING OG ARBEID

For strategiområdet tjenesteutvikling konkluderer underveisevalueringen med delvis måloppnåelse. Arbeidskvalifiserende tiltak knyttet til arbeidsledige, og spesielt arbeidsledige innvandrerkvinner har ført til noe måloppnåelse ved at flere har fått arbeidstrening og kommet ut i jobb. Det legges også frem en antagelse om at tiltakene innenfor tjenesteutviklingen har gitt bedre norskkunnskaper, uten at dette er godt dokumentert.

Når det gjelder målet om økt gjennomføringsgrad i videregående skole sier evalueringen at dette sannsynligvis vil øke i kommende år, men at dette skyldes andre tiltak enn Fjell 2020. Midlene fra Fjell 2020 til tiltak som forvaltes av de to skolene på Fjell og Virksomhet kultur kan bedre elevenes

forutsetninger for økt gjennomføring, men det beskrives ikke som å kunne gi effekt alene. Når det gjelder målene om økt trivsel og helse vurderer underveisevalueringen at Fjell 2020 er på riktig vei. Det er høyere deltagelse på fritidstilbudene enn tidligere, og det er utviklet nye aktivitetsområder og uformelle møteplasser som vurderes som gode.

OMRÅDEUTVIKLING - OMRÅDEUTVIKLING SOM GIR GODT BOMILJØ, GODE MØTEPlassER, AKTIVITETSTILBUD OG ET VARIERT BOLIGTILBUD

På evalueringstidspunktet er flere fysiske tiltak ferdigstilt, eller i ferd med å ferdigstilles. Underveisevalueringen konkluderer med at måloppnåelsen for flere av delmålene i områdeutviklingen er god. Det vises også til det har blitt gjort viktige strategiske grep for å utnytte samspillet mellom tjenesteutviklingen og de fysiske tiltakene. Disse strategiske grepene innebærer både utviklingen av bydelstjenesten og øvrig koordinering av tjenestene på Fjell.

RESSURSMOBILISERING - GJENNOM SAMARBEID MED BEBOERE, BORETTSLAG, PRIVATE, FRIVILLIGE ORGANISASJONER OG STATLIGE MYNDIGHETER

Underveisevalueringen konkluderer med at ressursmobiliseringen har bidratt til at Fjell 2020 er godt forankret i bydelen. Det poengteres likevel at en del av befolkningen føler det har tatt for lang tid å realisere tiltakene på Fjell. En stor del av den voksne befolkningen har heller ikke utbredt kunnskap om satsingen til tross for at flere benytter seg av fasiliteter og aktivitetstilbud

som finansieres av Fjell 2020. Når det gjelder samarbeid med frivillige og private aktører er det i underveisvurderingen ikke tilstrekkelig grunnlag for å kunne gi en vurdering. Det er dermed ikke evaluert omfang og suksess på dette punktet.

VEIEN VIDERE

Underveisevalueringen gir til slutt noen anbefalinger om hvordan prosjektet kan sørge for tiltak som er bærekraftige over tid, samt videreføring av tiltak etter endt prosjektfase. Tiltakene vil bare kunne være bærekraftige dersom de er basert på forskning samt tiltak som over tid viser seg å ha dokumenterte effekter. Dette vil igjen sørge for økt måloppnåelse. Evalueringen fremhever viktigheten av kompetanse, organisering, og god forankring blant ansatte i Drammen kommune slik at tiltak som føres over i drift forblir i drift. Av tiltak som bør videreføres til ordinær drift nevnes særlig jobbsjansen, koordinatorfunksjonen, praksisplassene ved Fjell bo- og servicesenter og leksehjelp.

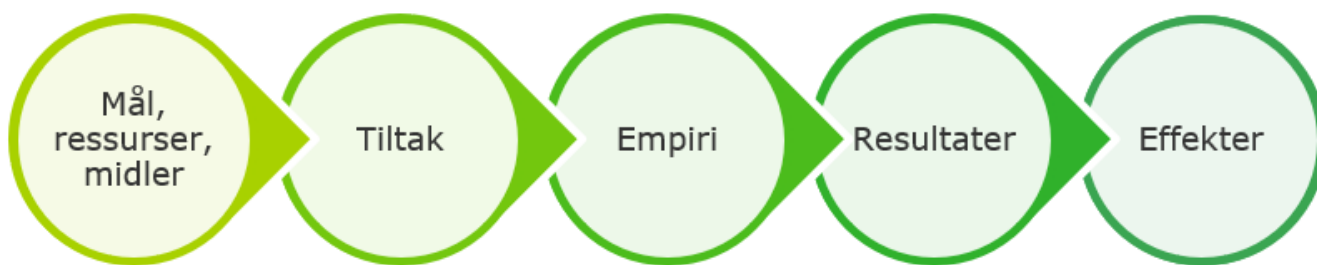
1.3 SLUTTEVALUERINGENS FORMÅL OG METODE

Hovedhensikten med denne evalueringen er å gi Drammen kommune kunnskap om hva som har gitt resultater i satsingen, hva som bør gjøres fremover, og hvilke læringspunkter kommunen bør ta med seg videre. Sistnevnte er spesielt viktig nå som Drammen kommune gjennom Kommunereformen slår seg sammen med kommunene Nedre Eiker og Svelvik.

En av utfordringene ved områdesatsinger er mangelen på pålitelige data. Statistikk er ofte ikke tilgjengelig for et så avgrenset område som det er snakk om her, samtidig som prosjektet ikke har lagt opp til nullpunkt- eller underveismålinger ved hjelp av forhåndsdefinerte indikatorer. Videre er det utfordrende å påvise effekter av tiltak i slike satsinger ettersom mange andre forhold også vil kunne påvirke en endring på feltet. Mangelen på statistikk og kvantitative målinger er derfor årsaken til at denne sluttevalueringen er en kvalitativ evaluering som i stor grad baserer seg på kvalitative intervjuer og prosjektdokumentasjon. Samtidig har det ikke vært mulig å intervjuer alle involverte aktører innenfor rammen av oppdraget. Vi har heller ikke kunnet evaluere alle tiltakene i prosjektet ettersom noen av disse ikke var ferdigstilte på evalueringstidspunktet. Tiltakene dette gjelder er likevel omtalt i rapporten. Videre vil noen av tiltakene ha behov for en lengre tidshorisont før man kan se virkningen, og derfor er evalueringen av mulige langsiktige virkninger å anse som indikasjoner på mulige effekter.

Ettersom det er vanskelig å påvise effekter av tiltakene i områdesatsingen, har vi benyttet det teoretiske rammeverket *Theory of change (ToC)* som bakgrunn for analysene i evalueringen. Vi har benyttet logiske modeller som arbeidsmetode for å synliggjøre sammenhengen mellom konkrete ressurser, aktiviteter, resultater og effekter. Ved å bruke denne metodikken kan man gjennom teori og undersøkelser/empiri koble mål og tiltak, og dra slutninger som viser resultater og effekter. Figuren under viser hvordan slike logiske modeller bygges opp.

Figur 1-1 Logisk modell (impact value chain)

2 HVORDAN HAR FJELL 2020 VÆRT ORGANISERT?

Forankring og effektive organiseringsmodeller er viktig for å få gjennomført store satsinger som Fjell 2020. En av fordelene for Fjell har vært den tverrpolitiske forankringen i Drammen kommune.

2.1 INNLEDENDE OM FINANSIERING

I økonomiplanen for 2009-2013 ble det satt av 4 millioner kroner årlig til områdeutvikling og 2 millioner til tjenesteutvikling. Dette er senere fulgt opp i økonomiplaner og i budsjett dokumenter. I perioden 2009-2019 var kommunens Fjell 2020 prosjektmidler estimert til 60 millioner kroner. Fra 2014 har Drammen kommune også mottatt årlige bevilgninger over statsbudsjettet gjennom samarbeid med Kommunal- og Moderniseringsdepartementet (KMD). I tillegg til dette har kommunen søkt en rekke tilskuddsordninger. Kommunen har dermed prioritert og støttet prosjektet med midler gjennom prosjektperioden, både med egen og ekstern finansiering.

2.2 ORGANISERING OG ORGANISASJONSENDRINGER

I hovedtrekk har det i prosjektet vært kort vei mellom beslutningstakere og de ulike leddene i organiseringen. Prinsipielle beslutninger ble tatt i politisk styringsgruppe i formannskapet. Formannskapet har dessuten vært oppdaterte på hva som har foregått i prosjektet gjennom jevnlig orienteringssaker. Rådmannens ledergruppe har utgjort den administrative styringsgruppen som har hatt det overordnede ansvaret for fremdrift i prosjektet. I den administrative styringsgruppen har man drøftet hvilke saker som skal løftes til politisk styringsgruppe eller bystyret, samt tatt beslutninger som omhandler prosjektets budsjett.

Prosjektleder har vært organisert under rådmannen som var leder av den administrative styringsgruppen, og har hatt kort vei til direktørene i de kommunale virksomhetene. Prosjektet har ikke hatt andre ansatte enn prosjektleder. Øvrige roller og stillinger har vært resultat av endrede stillingsbeskrivelser, ansettelse i linjen og samarbeidsavtaler mellom prosjektet og den aktuelle virksomhet. Formålet med denne organiseringen har vært å sørge for kort vei fra prosjekt til ordinær drift, og å forankre tiltakene i linjen.

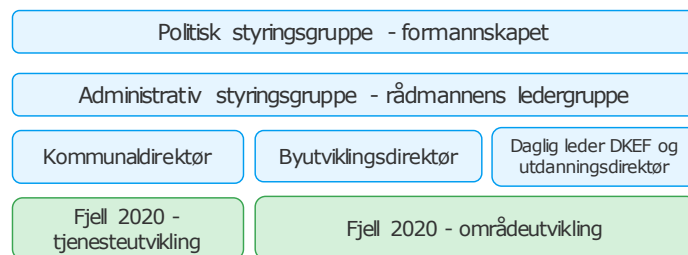
Prosjektets delprosjekter og tiltak har vært lagt direkte til linjen under direktørene og deres respektive virksomheter.

Flere organisasjonsendringer har blitt gjort i perioden 2009-2019:

- I 2011, da forprosjektet ble etablert, valgte Drammen kommune en løsning med to sidestilte prosjektledere, som hadde ansvaret for å utvikle strategier, mål og planer for områdeutvikling og tjenesteutvikling.²
- I 2012 ble det ansatt en egen prosjektleder for Fjell 2020
- I 2013 ble områdeutvikling lagt administrativt direkte i linjen under byutviklingsdirektøren mens tjenesteutvikling lå under kommunaldirektøren.

I denne perioden så prosjektorganiseringen slik ut:

Figur 2-1 Organisering 2011-2014

² Underveisevaluering, 2017

2 HVORDAN HAR FJELL 2020 VÆRT ORGANISERT?

I 2014 ble det gjort endringer i prosjektorganiseringen:

- Som resultat av en samarbeidsavtale mellom Fjell 2020 og virksomhet Kultur ble det i 2014 opprettet en 100 prosent koordinatorstilling. Koordinatoren var også leder for fritid og interkultur på Fjell under virksomhet Kultur. Koordinatoren skulle være bindeleddet mellom de ulike aktørene og institusjonene på Fjell. Stillingen har i senere tid tilfalt prosjektleder.³
- Delprosjekter og tiltak under tjenesteutvikling ble lagt i linjen under direktører for henholdsvis helse, oppvekst og kultur, mens delprosjekter under områdeutvikling ble lagt under direktør for byutvikling.
- Etter 2016 ble prosjektlederstillingen redusert til en 50 prosent stilling.

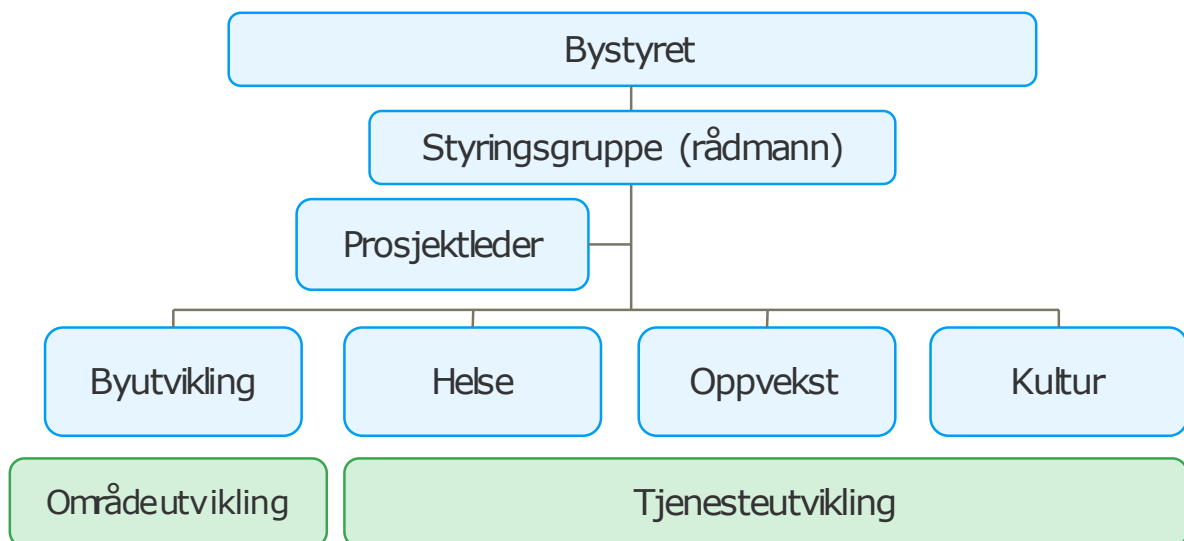
De siste årene har det også vært noen utskiftninger i rollene i prosjektorganiseringen. Blant annet fikk Fjell 2020 ny prosjektleder fra og med januar 2018 som fungerte i stillingen i ett år. Første halvdel av 2018 sto koordinatorstillingen ubemannet. I denne perioden mistet prosjektet et viktig bindeledd mellom de operative funksjonene og prosjektledelsen. Denne funksjonen ble gjenopprettet høsten 2018 med en ny koordinator. Da prosjektleder gikk over i ny stilling i kommunen i 2019 ble prosjektlederrollen tilbudt den nye koordinatoren. Fra 2019 hadde vedkommende

derfor en halv prosjektlederstilling og en halv koordinatorstilling.

Frem til disse endringene hadde prosjektleder og koordinator et godt samarbeid. Koordinator sørget for koordinering av innsatser og tiltak lokalt på Fjell og holdt prosjektleder orientert om hva som rørte seg, mens prosjektleder sørget for fremdriften i prosjektet, og for at virksomhetene i kommunen var påkoblet. At en og samme person både har fungert som prosjektleder og koordinator har på den ene siden medført en kortere vei mellom lokalsamfunnet på Fjell og virksomhetene i kommunen, samtidig som det på den annen side har gått noe på bekostning av koordinatorens tilstedeværelse på Fjell.

Det bemerkes at prosjektorganisasjonen har vært liten, og at den dermed har kunnet være effektiv og lite byråkratisk. På den andre siden kan dette ha bidratt til at organisasjonen har vært sårbar for utskiftninger. Gjennomgående er imidlertid vår oppfatning at organisasjonen i prosjektet etter 2014 har vært hensiktsmessig. Det samme gjelder prosjektledelsen, til tross for endringer og utskiftninger underveis. Tjenestene og andre involverte aktører knyttet til satsingen gir blant annet uttrykk for at prosjektorganisasjonen har vært godt synlig for de som har jobbet på Fjell.

Figur 2-2 Organisering 2014-2020

³ Mer om koordinatorstillingen og koordinatorens oppgaver under kapittel 3.1. Tjenesteutvikling.

3 HVA ER GJENNOMFØRT I FJELL 2020?

I dette kapittelet vil vi se nærmere på gjennomføringen av satsingen Fjell 2020. Det vært gjennomført en rekke ulike aktiviteter og tiltak i forbindelse med områdesatsingen. Under tidspunkt for datainnsamling til sluttevalueringen er de fleste tiltak gjennomført og ferdigstilt, men det er også flere pågående tiltak. Tiltakene som beskrives i dette kapittelet er strukturert under de tre strategiområdene tjenesteutvikling, områdeutvikling og ressursmobilisering.

De fleste tiltakene som er gjennomført i prosjektet Fjell 2020 vil i de følgende delkapitlene beskrives kort og oppsummerende, ettersom mange av disse allerede er gjort grundig rede for i underveisevalueringen. Vi vil imidlertid legge noe større vekt på beskrivelser av tiltak som enten er avsluttet etter gjennomføringen av underveisevalueringen, eller som fremdeles pågår ved sluttevalueringen.

3.1 TJENESTEUTVIKLING

Tjenesteutvikling går ut på å utvikle tilbud og tjenester i området, og å prøve ut nye arbeidsformer og virkemidler. Ifølge prosjektplanen for strategiområdet skal tiltakene knyttet til tjenesteutvikling gi kvalifisering, arbeid, trivsel og fremme helse. Tiltakene knyttes opp mot følgende delmål:⁴

Gode offentlige tjenester som gir trivsel og fremmer helsen:

- Øke befolkningens tilhørighet til nærmiljøet gjennom økt deltakelse i sosiale fellesskap
- Økt livskvalitet og mestring gjennom deltakelse i idretts-, friluftslivs- og kulturaktiviteter
- Stimulere til økt engasjement på Fjell fra frivillige organisasjoner for økt aktivitet og mestring
- Økt fysisk aktivitet og riktig kosthold for å forebygge livsstilssykdommer

Gode offentlige tjenester som gir kvalifisering og arbeid:

- Norsk-kunnskaper som kvalifiserer til utdanning, arbeid og samfunnsdeltakelse
- Norsk- og samfunnskunnskaper til innvandrere slik at de kan følge opp egne barn i skolen
- Øke gjennomføringsgraden i videregående skole
- Kvalifisering av arbeidsledige til arbeid
- Utnytte sysselsettingspotensialet til innvandrerkvinnene som er utenfor arbeidslivet
- Øke andelen innvandrere som har arbeid som samsvarer med utdanningen de har

Tiltakene som presenteres i dette kapittelet er tilknyttet delprosjekter som hører inn under tjenesteutvikling som strategiområde. For å gi et tydeligere bilde av hva de ulike tiltakene bidrar til har vi, valgt å dele disse inn i tre områder: 1) samarbeid i tjenestene, 2) fritidsaktiviteter og 7-23 skolen og 3) kvalifiserings- og sysselsettingstiltak.

Tiltakene som inngår under *samarbeid i tjenestene* er rene tjenesteutviklingstiltak, mens tiltakene under *fritidsaktiviteter og 7-23 skolen* i hovedsak er ressursmobiliseringstiltak. Årsaken til at disse er strukturert under delkapittelet tjenesteutvikling i rapporten, er at tiltakene er tett koblet til delmålene om trivsel og helse under dette strategiområdet samt at flere av tiltakene også hører inn under *7-23 skolen* som tilhører tjenesteutviklingsstrategien. Dette blir nærmere gjort rede for i delkapittelet *fritidsaktiviteter og 7-23 skolen*. Kvalifiserings- og sysselsettingstiltakene er, i likhet med *samarbeid i tjenestene*, bestående av rene tjenesteutviklingstiltak.

⁴ Prosjektplan 2014

3.1.1 SAMARBEID I TJENESTENE

Flere av tiltakene under strategiområdet tjenesteutvikling har hatt til formål å skape gode og varige samarbeid mellom tjenestene i bydelen som sikrer lavterskeltilbud, tilgjengelighet i tjenestene og som bidrar til tidlig innsats og forebyggende arbeid.⁵ Tiltak som omhandler samarbeid i tjenestene består av koordinator, bydelstjenesten, delprosjektet Arena Fjell og delprosjektet *Gode samarbeidsmodeller*.

Tiltakene som beskrives i dette delkapittelet er:

- Bydelstjenesten
- Arena Fjell
- Gode samarbeidsmodeller:
  - Familiehjelpen
  - Kompetanseheving
  - Depresjonsmestringskurs
  - Strukturert begrepslæring
  - Pedagogisk ledernettverk
  - Læringsmiljøteam i PPT

Bydelstjenesten på Fjell

Bydelstjenesten ble etablert i 2016 med formålet om å «(...) prøve ut nye samarbeidsmodeller mellom tjenestene frivillighetsentral, nærmiljøkontor og biblioteket for å øke åpningstiden for tjenestene, samt tilby Fjells befolkning veiledning i bruk av kommunens nettløsninger med mer, samt bedre informasjon om hva som rører seg på Fjell og i Fjell 2020.»

Etableringen av bydelstjenesten besto i å samordne de lokale tjenestene Fjell bydelsbibliotek, Danvik-Fjell Frivilligsentral og nærmiljøkontoret i Fjell bydelshus. Gjennom arbeidet med etableringen av bydelstjenesten har det vært gjort bygningstekniske tilpasninger i bydelshuset, og bydelstjenesten har fått egen skranke i foajeen. Denne har vært bemannet hver dag, og understøtter målet om bedre tilgjengelighet i tjenestene. Det har også blitt lettere å samhandle på tvers av tjenestene om oppgaveløsning og arrangementer.

Gjennom omorganiseringen og etableringen av bydelstjenesten har bl.a. biblioteket kunnet utvide sine åpningstider og dermed fått økning i antallet besøkende.⁶ I tillegg til tjenestene som

er fast på bydelshuset har det vært avholdt ulike arrangementer der, og Nav har hatt jobbsøkerkurs i bydelshuset flere ganger i uka.⁷

Informanter fremhever både i underveisevalueringen og i sluttevalueringen at biblioteket som tjeneste fikk en utvidet funksjon som lavterskeltilbud og møteplass for flere aktiviteter enn kun tradisjonell bibliotekstjeneste etter omorganiseringen av bydelshuset. Dette omtales som svært positivt for befolkningen, og særlig for barn og unge. Bydelshuset ble gjennom etableringen av bydelstjenesten et folkets hus hvor folk kunne komme og gå som de ønsket, alt etter hvilke ærend de var ute i. I tråd med funn fra underveisevalueringen finner vi at utviklingen av bydelstjenesten har gjort tjenestene i bydelen mer tilgjengelig for befolkningen, og videre at tjenestene i større grad er koordinerte.⁸

Etableringen av bydelstjenesten i Fjell bydelshus har vært et viktig tiltak, og erfaringene man har gjort seg er tatt med videre inn i utforming og utvikling av det nye bydelshuset, Arena Fjell.⁹

Fra november 2019 er bydelstjenesten lokalisert i Arena Fjell. Bydelshuset pusses opp og gjennomgår bruksendringer slik at det ligger til rette for overtakelse av nye aktører. Når de fysiske utbedringene er ferdige ila utgangen av 2019 skal Fjellhagen barnehage og helsestasjonen bruke bygget. Familiehjelpen vil også være lokalisert i bydelshuset de dagene de er tilstede på Fjell.

Arena Fjell

Da det var klart at Fjell bydel skulle få nytt aktivitetshus og flerbrukshall, samt at Fjell skole skulle rehabiliteres og bygges ut, ble delprosjektet Arena Fjell etablert. Tilløpet til byggingen av Arena Fjell startet allerede i 2011 da det første vedtaket om nytt aktivitetshus/flerbrukshall ble bestemt i bystyret i Drammen, i kjølvannet av forprosjektet til områdesatsingen på Fjell. I 2014 ble det videre bestemt at bydelsbiblioteket skulle samlokaliseres med skolebiblioteket på Fjell.

Formålet med delprosjektet Arena Fjell var å følge byggeprosessen, å sikre god brukervedvirkning

⁵ Gode samarbeidsmodeller, prosjektplan 2015

⁶ Antall besøkende økte fra 24532 i 2015 til 46233 i 2016. (Skutlaberg m.fl. 2017 og årsrapport 2017)

⁷ Årsrapport 2017

⁸ Skutlaberg m.fl. 2017, intervjudata

⁹ Årsrapport 2017

3 HVA ER GJENNOMFØRT I FJELL 2020?

i planarbeidet, og å utvikle aktivitetshuset på en måte som ivaretar behovene til både befolkningen, bydelen, skolen og idretten på Fjell.

Gjennom 2014 og 2015 og frem til og med 2018 ble det gjennomført en rekke medvirkningsprosesser i delprosjektet der man blant annet involverte FAU, frivillige organisasjoner og foreninger, idretten, borettslagene, befolkningen samt Fjell og Galterud skolars elever i både workshops og spørreundersøkelser. Erfaringer, innspill og kunnskap ble tatt med inn i arbeidsmøter mellom arkitekt Aat Vos og arbeidsgruppen i delprosjekt Arena Fjell.

Høsten 2017 startet byggeprosessen, og i november 2019 åpnet Arena Fjell. Bygget består av bydelstjenesten, Neon aktivitetshus, Danvik og Fjell frivilligsentral og biblioteket, samt en idrettshall, møterom og festsal. Frivilligsentralen og Neon aktivitetshus bruker de samme fasilitetene; et stort og åpent lokale med kjøkken, og små rom tilrettelagt for både mørkerom og lydstudiorom. I tillegg er det en stor terrasse i tilknytning lokalet. Det er også en del kontor plasser og møterom av ulike størrelse i bygget som blant annet skal

brukes til Nav-kurs, og hvor bydelstjenesten og frivilligsentralen har kontor.

Festsalen i Fjell Arena ble bygget med henblikk på utleie, ettersom det har vært stor etterspørsel etter lokaler for utleie blant Fjells innbyggere. Idrettshallen benyttes både av Fjell skole, aktivitetsskolen og lokalidretten til kroppsøving og annen fysisk aktivitet. I tilknytning til idrettshallen er det også bygget et dansestudio.

Delprosjektet Arena Fjell har vært organisert med styringsgruppe, prosjektledelse og arbeidsgruppe, og hele veien gjennom prosessen fra planlegging til ferdigstilling av aktivitetshuset og flerbrukshallen har det vært fokus på brukermedvirkning. Dette har vært viktig for å holde lokale aktører og befolkningen på Fjell orientert og involvert i prosessen.

Gjennom intervjuene til sluttevalueringen fremgår det at mange er nysgjerrige på hvordan Arena Fjell kommer til å fungere når det nye bygget tas i bruk for fullt. De fleste er positive, og synes bygget tar seg godt ut fra utsiden. Samtidig er det flere som uttrykker bekymring rundt om det nye bygget vil

Foto av Arena Fjell: Birgitte Simensen Berg

oppleves som et folkets hus slik som det gamle bydelshuset gjorde. Dette handler blant annet om at bygget i oppstarten har stengte dører der man er avhengig av nøkkelkort eller at noen åpner for deg for å komme inn, eksempelvis til Nav-kursene i tredje etasje.

Det er også noen informanter som trekker frem at de opplever noe manglende koordinering i det nye bygget, og at dette har ført til at organiseringen av tjenester og aktiviteter oppleves som mindre oversiktlig enn før, da bydelstjenesten holdt til i det gamle bydelshuset.

Ettersom Arena Fjell nettopp hadde åpnet ved evalueringstidspunktet er det vanskelig å si noe sikkert om bruken av bygget, og om hvordan organiseringen og koordineringen av tjenester vil bli i fremtiden. Vår vurdering for det nye aktivitetshuset og flerbrukshallen vil derfor være en anbefaling, basert på funn i evalueringen.

Vår vurdering er at Arena Fjell har blitt et pent bygg som gir området et løft. Lokalene er store og tar inn mye lys, og det er gode muligheter for en rekke ulike arrangementer i bygget. Vi anbefaler bydelstjenesten og kommunen å fokusere på å gjøre bygget så tilgjengelig som mulig for allmennheten, slik at det kan være et folkets hus, på lik linje med slik det gamle bydelshuset var. Videre oppfordrer vi til å gi rom for en rekke ulike arrangementer, aktiviteter og tjenester, og at Nav kan fortsette å låne lokaler kostnadsfritt. Dette anser vi som viktig for å kunne fortsette arbeidet med å øke sysselsettingen i området med like gode resultater, også etter Fjell 2020 er avsluttet. Utover dette mener vi det blir viktig å holde prisen på leie av rom og festsalen nede, slik at Arena Fjell kan komme befolkningen til gode, i tråd med intensjonen.

Gode samarbeidsmodeller

Delprosjektet *Gode samarbeidsmodeller* har hatt som mandat å utvikle et konsept som skal bidra til å fremme helse for barn, unge og foreldre ut fra en helhetlig livssituasjon, samt styrke barn og ungdoms oppvekstvilkår og derigjennom læringsresultater. Hovedmålet har vært å forankre samarbeidsmodeller for tidlig innsats og forebyggende arbeid mellom

skolene og barnehagene på Fjell, og deres støttetjenester i Senter for oppvekst. Det er videre definert styringsparametere og kvalitetsmål for delprosjektet. Disse omfatter mål om tverrfaglig og forebyggende arbeid, utvikling av støttetjenester samt utprøving av konsept for lavterskel foreldreveiledning. Det endelige resultatmålet er å etablere nye samarbeidsmodeller mellom tjenestene, og at helsestasjon, barnehager, skoler, pedagogisk psykologisk tjeneste, skolehelsetjeneste og barnevern prøver ut nye måter og metoder i samarbeid for tidlig innsats.¹⁰ I det følgende beskrives tiltakene under *gode samarbeidsmodeller*.

Familiehjelpen

Lavterskeltilbudet Familiehjelpen ble opprettet i Oktober 2015 under delprosjektet *Gode samarbeidsmodeller* i områdesatsingen Fjell 2020. Tjenesten skulle tilby gratis foreldreveiledning og oppfølging i omsorgs- og oppdragerrollen, samt gi råd og støtte til andre virksomheter med barn og familie som målgruppe. Resultatmålene for Familiehjelpen er at «foreldre har rask og enkel tilgang til veiledning fra høyt kompetente fagpersoner. Familieteamet møter på skolens og barnehagens faste møtepunkter med PPT og Helsesøster».¹¹ Tjenesten skal være lett tilgjengelig og familier kan henvende seg og få konsultasjon uten henvisning. Familiehjelpen arbeider brukerorientert og tilbudet skreddersys hver enkelt familie og deres behov.

I mai 2016 ble Familiehjelpen overført til ordinær drift. På daværende tidspunkt var Familiehjelpen et tilbud til alle familier bosatt på Fjell med barn mellom 0-18 år. Tilbudet fikk svært gode tilbakemeldinger, både fra brukere og fra samarbeidende virksomheter.¹² I *prosjektrapport gode samarbeidsmodeller* (2016) konkluderes det med at Familiehjelpen har oppnådd sine resultatmål, og at tjenesten oppfylder sine intensjoner om å være et lavterskeltilbud som er lett tilgjengelig.¹³ I evalueringen av Familietjenesten fremkommer det videre at tjenesten og samarbeidsmodellen i Familiehjelpen er effektiv, og at hjelpen oppleves som helhetlig og god, ettersom tjenesten også mobiliserer og samarbeider med flere av de virksomheter og tjenester familien omgis av.

¹⁰ Gode samarbeidsmodeller, prosjektplan 2015

¹¹ Ibid

¹² Gode samarbeidsmodeller, prosjektrapport 2016 og Skutlberg m.fl. 2017

¹³ Gode samarbeidsmodeller, prosjektrapport 2016

Familiehjelpen har jevnlig fellesmøter med representanter fra skole, barnehage, PPT og helsesykepleier, som ved evalueringstidspunktet i 2016 var svært fornøyde med ordningen. I evalueringen ble det fremhevet at Familiehjelpen dekket et hull mellom opplæringsinstitusjonene og hjelpeinstanser i kommunen, blant annet ved å sørge for en kortere og raskere vei til hjelp. Øvrige instanser kom også tidligere inn i familier enn ved vanlig saksgang.

Veien til ordinær drift i kommunen var imidlertid krokete. I Rådmannens budsjettforslag for 2017 var det ikke satt av midler til Familiehjelpen, noe som betød nedleggelse av tilbudet. Dette fikk kraftige reaksjoner fra de øvrige tjenestene og befolkningen på Fjell. Flere gikk sammen om et åpent brev til Bystyret, og diakonen fra Fjell Kirke presenterte også saken for formannskapet. Dette resulterte i at Familiehjelpen fikk midler til å fortsette, og i 2018 ble tilbudet utvidet til fem årsverk. Det ble samtidig besluttet at tilbudet skulle gjelde hele Drammen og primært være for gravide og familier med barn opp til skolealder.

For å opprettholde kontakten med nærmiljøet har teamet faste dager på helsestasjonene ved Fjell, Marienlyst og Konnerud. Familiehjelpen er underlagt avdeling Forebyggende oppveksttjenester i Senter for oppvekst.

Årsaken til at andelen familier som bruker Familiehjelpen fra Fjell er redusert er uvisst, men

det fremsettes noen mulige forklaringer i forbindelse med sluttevalueringen. For det første overtok oppvekstteamet saker som gjaldt skolebarn fra høsten 2018 (dette tilsvarte 20 saker i 2019). Det er videre mulig at barnehager og skoler har fått økt kompetanse til å håndtere en del saker på egenhånd gjennom rådgivning og kompetanseløft fra Familiehjelpen. Samtidig peker flere informanter til at reduksjonen i henvendelser kan ha sammenheng med at Familiehjelpen er mindre til stede på Fjell, og at terskelen for å få hjelp er blitt høyere. Blant annet er ventetiden blitt lengre, og familiene må booke time for å få veiledning.

Familiehjelpen dekker et behov hos familier som faller mellom stoler eller som ikke benytter andre hjelpetilbud i kommunen. De ansatte forteller at de har klart å oppnå en tillit i befolkningen som gjør at folk opplever at det er trygt å be om hjelp, og tjenesten har godt omdømme på Fjell.

Suksesskriteriene som tidligere har blitt trukket frem i forbindelse med Familiehjelpen på Fjell er at tilbudet er lokalt, lavterskel og lett tilgjengelig. Som nærmeste nabo til helsestasjonen var Familiehjelpen også lokalisert et sted barnefamilier kjente til, og stedet opplevdes som nøytralt. Videre har det også vært en stor fordel at familier som har hatt behov for hjelp har kunnet oppsøke teamet direkte uten henvisning fra andre tjenester. På bakgrunn av dette vil vi anbefale å se på mulighetene for å gjøre tilbudet mer tilgjengelig for befolkningen på Fjell igjen, i tråd med tilbudets opprinnelige modell.

Figur 3-1 Nedenfor vises en oversikt over antall familier fra Fjell som har benyttet Familiehjelpens tilbud

2015/2016*	2017	2018	2019
85	80**	48***	20***

*Fra oppstart oktober 2015 og ut 2016

**Det er uvisst hvor mange disse som er nye saker.

***Nye saker

Kompetanseheving

I 2015 og 2016 ble det gjennomført samlinger i kompetansenettverk for ansatte i Fjells barnehager, skoler samt tjenestene i Senter for oppvekst. Tiltakets resultatmål var at *ansatte, særlig lærere, barnehagelærere og pedagogiske medarbeidere får mental kapital og handlingskompetanse til tidlig innsats for positiv psykisk helse*. Samlingene skulle gi økt kunnskap om psykisk helse, forebygging av psykiske vansker, arbeid for helsefremmende læringsmiljø og innsikt i relevant forskning på feltet. Kompetansehevingsprogrammet har hatt god deltakelse fra alle involverte, med unntak av helsestasjonen. Barnehagene har derimot hatt spesielt godt oppmøte.¹⁴

Resultatmålet kan sies å ha vært oppnådd ved evalueringen av tiltakene under delprosjektet *gode samarbeidsmodeller* i 2016. I intervjuene til denne sluttevalueringen fremkommer det også at barnehagene opplevde kompetansehevingen som nyttig, og vi vil anbefale å sørge for faglig påfyll innen temaet for å opprettholde god handlingskompetanse til tidlig innsats i tjenester og virksomheter med familier og/eller barn og unge som målgruppe.

Depresjonsmestringskurs

Et depresjonsmestringskurs ble i 2016 gjennomført ved Galterud ungdomsskole. Informasjon om kurset gikk til alle elever ved 10. trinn, samt til noen utvalgte elever ved skolen som man hadde bekymring for. Seks jenter deltok på kurset.¹⁵ Gjennom samarbeidsavtalene for 2016 og 2017 forpliktet Galterud seg til å videreutdanne totalt tre lærere og én minoritetsrådgiver i depresjonsmestringsmetodikken, og å gjennomføre fire kurs på skolen i løpet av 2017.¹⁶ Grunnet rekrutteringsutfordringer ble det imidlertid kun gjennomført to kurs, der ett ble satt til skoletid og ett til ettermiddagen. Det har vært grupper på seks-syv elever på hvert av kursene. Kursinnholdet ble forenklet noe for å passe aldersgruppen og modenhetsnivået hos elevene.

Resultatmålet for tiltaket er å *implementere evidensbasert metode, forebygge depresjoner, bedre forutsetninger for å mestre skolegangen*.¹⁷ Til tross for lav deltakelse var tilbakemeldingene fra elevene ensidig positive, og tidligere rapporter konkluderer med at tiltaket har hatt effekt hos deltakerne.¹⁸ Minoritetsrådgiver ved skolen bruker i dag noe av kursinnholdet i sine samtaler med elevene, men kurset i sin helhet har ikke blitt videreført. Innholdselementer fra kurset er imidlertid tatt inn i faget «læring for livet» som undervises fast en time i uken på hvert trinn. På bakgrunn av dette vurderer vi at depresjonskurset har hatt måloppnåelse for dem som har deltatt på kurset, og at skolefaget «læring for livet» virker til å være en mer hensiktsmessig tilnærming til opplæring i depresjonsmestring, både med henblikk på deltakelse og finansiering.

Strukturert begrepslæring på Fjell skole

Strukturert begrepslæring er en vitenskapelig utprøvd metodikk som skal øke barns språkkunnskaper og -forståelse. I 2015 tok Fjell skole i bruk tilnærmingen til språkopplæring av barn med dårlige språkferdigheter, og oppnådde gode resultater hos en høy andel av elevene som deltok.¹⁹ Tiltaket fikk også positive tilbakemeldinger fra de involverte lærerne, men betegnes som noe ressurskrevende å gjennomføre.²⁰

Tiltaket baserer seg på et samarbeid utover det ordinære mellom skolen og PPT. Arbeidsgruppen som fikk opplæring i metodikken i 2015 besto av en avdelingsleder og åtte lærere ved skolen, en logoped og to pedagogisk-psykologiske rådgivere.²¹ Resultatmålet for tiltaket fra prosjektplanen var å *øke samlet språklig kompetanse i elevgruppen på Fjell skole, og å implementere metoden i lærerkollegiet*.

I underveisevalueringen poengteres det at Fjell skole har kompetanse til å videreføre metodikken i lærerkollegiet, og det pekes også til at videreføring av metodikken er forankret i skolens ledelse.²²

¹⁴ Gode samarbeidsmodeller, prosjektrapport 2016

¹⁵ Ibid

¹⁶ Skutlaberg m.fl. 2017 og Gode samarbeidsmodeller, prosjektrapport

¹⁷ Gode samarbeidsmodeller, prosjektrapport 2016

¹⁸ Ibid

¹⁹ Ibid

²⁰ Årsrapport 2015

²¹ Gode samarbeidsmodeller, prosjektrapport 2016

²² Skutlaberg m.fl. 2017

I intervjuene til sluttevalueringen fremgår det imidlertid at metodikken har vært for omfattende og ressurskrevende til å kunne gå videre med, men at det benyttes elementer av begrepslæring inn i ordinær undervisning i skolen. Vi vurderer derfor at tiltaket har hatt måloppnåelse hos elevene som har deltatt på strukturert begrepslæring (jf. Godesamarbeidsmodeller, prosjektrapport), men at den totale måloppnåelsen i tiltaket er lav ettersom metodikken ikke lenger er prioritert etter delprosjektets avslutning.

Pedagogisk ledernetverk

Tiltaket pedagogisk ledernetverk var et nettverk der pedagogiske ledere og styrere fra barnehagene på Fjell jevnlig kom sammen i møter med ressurser fra barnevernet, PP-tjenesten, helsestasjonen og familiehjelpen for å skape erfaringsutveksling, kompetanseheving og bygge tettere kontakt mellom virksomhetene. Et viktig formål med nettverket har vært å skape et forum der ansatte i barnehagene har kunnet diskutere psykisk helse med fagpersoner.²³

Ifølge prosjektrapporten for delprosjektet *gode samarbeidsmodeller* har nettverket delvis fungert etter intensjonen. Pedagogisk ledernetverk skulle fortsette som sonenettverk for barnehage, skole og ungdomsskole delprosjektet. Dette er ikke videreført. Gjennom intervjuer til sluttevalueringen fremkommer det at det pedagogiske ledernetverket ikke syntes å være godt nok planlagt og organisert. Det opplevdes likevel som svært positivt å komme sammen for å få sterkere relasjoner og bedre overblikk over hva som rører seg på Fjell. Særlig fremheves samarbeid med Familiehjelpen som et resultat av blant annet ledernetverket. Videre poengteres det at nettverk gjerne har bedre effekt enn kurs, men at det forutsetter en noe bedre organisering.

Resultatmålet for det pedagogiske ledernetverket fra prosjektplanen var at *pedagogiske ledere har tilgang til fagpersoner innen psykisk helse* og at de har *faste møtepunkter med pedagogisk-psykologisk rådgiver og helsesøster*.²⁴ Dette målet ble delvis nådd da det pedagogiske ledernetverket fremdeles eksisterte.

Læringsmiljøteam i PPT

I løpet av prosjektperioden startet Kompetansesenteret utviklingen av et læringsmiljøteam på Fjell. Arbeidet ble initiert etter en kompetanseheving av PPT i Buskerud i et samarbeid med mobbeombudet og fylkesmannen. Teamet skulle jobbe med læringsmiljø og komplekse mobbesaker. Prosjektgruppen har i den forbindelse prøvd ut en samarbeidsmodell hvor barnehager og skoler kan få bistand og veiledning i saker som omhandler læringsmiljø. Læringsmiljøteam er nå i ordinær drift i PPT, og dekker hele Drammen.²⁵

Tiltaket læringsmiljøteam i Fjell 2020 omhandler utviklingsarbeid innenfor læringsmiljø på Fjell, og resultatmål fra prosjektplanen er *Tverrfaglig innsats med systemperspektiv, unngå unødvendig klientifisering av barn og ungdommer*. Tilbakemeldingene til teamet er at skoler og barnehager er svært fornøyde, og at de anbefaler å fortsette tilbudet. I prosjektrapporten omtales bærekraften i tiltaket som god, og målet som oppnådd.²⁶

²³ Gode samarbeidsmodeller, Prosjektplan 2015 og Skutlaberg m.fl. 2017

²⁴ Gode samarbeidsmodeller, prosjektrapport 2016

²⁵ Gode samarbeidsmodeller, prosjektrapport 2016 og informasjon fra informanter 2019

²⁶ Gode samarbeidsmodeller, Prosjektplan 2015 og -rapport 2016

3.1.2 FRITIDSAKTIVITETER OG 7-23 SKOLEN

Et viktig satsningsområde i Fjell 2020 har vært å sørge for at barn og unge på Fjell har et godt fritidstilbud. Flere av aktivitetene i satsningen kan betegnes som lavterskeltilbud, men det har også vært utviklet aktiviteter for ungdom som forplikter og som bidrar til læring. Felles for alle tiltakene er at de utgjør mestringsarenaer der barn og unge kan komme sammen med andre og oppleve fellesskap og utvikling.

En del av tiltakene som beskrives i dette kapittelet er resultat av den strategiske tilnærmingen prosjektet har hatt til utvikling av aktivitetstilbudet for barn og unge på Fjell, omtalt som *7-23 skolen*. Gjennom *7-23 skolen* skulle aktivitetene på Fjell knyttes til skolen som arena, for å skape kontinuitet i barn og unges hverdag, samt for å sikre flere mestringsarenaer utenfor skolen. Nye aktiviteter ble opprettet samtidig som eksisterende aktivitetstilbud ble videreutviklet.²⁷ Målet med *7-23 skolen* har vært å øke resultatene på nasjonale prøver, og på sikt få ned frafallsprosenten fra videregående opplæring.²⁸

Tiltakene som beskrives i dette delkapittelet er:

- Koordinator
- BROBU-prosjektet
- Neon aktivitetshus
- Ung leder
- Blåkkfestivalen
- Åpen hall
- Aktive lokalsamfunn
- Gratis aktivitetsskole
- Leksehjelp
- Gratis kjernetid i barnehage

Som tidligere nevnt tilhører noen av tiltakene som presenteres i dette delkapittelet strategiområdet ressursmobilisering, samtidig som flere av disse også inngår under *7-23 skolen*. Årsaken til at tiltakene presenteres her, under tjenesteutviklingsområdet, er et forsøk på å a) samle tiltak som omhandler barn og unges fritid og b) samle tiltak som treffer de samme delmålene i ett og samme kapittel. Dette gir en bedre intern struktur i rapporten og en tydeligere sammenheng mellom tiltak og måloppnåelse (se særlig kapittel 5).

Koordinator

Som resultat av en samarbeidsavtale mellom Fjell 2020 og virksomhet kultur ble det i 2014 opprettet en 100% koordinatorstilling som skulle koordinere tjenestene på Fjell og være bindeleddet mellom frivillighet, organisasjoner og kommunale tjenester. Gjennom stillingen skulle koordinatoren særlig jobbe med tiltak knyttet til strategiområdene tjenesteutvikling og ressursmobilisering.

De første årene hadde koordinatoren også ansvar for ledelse av nærmiljøkontoret, frivilligsentralen og Neon, og var derfor sentral i utviklingen av bydelstjenesten. Da stillingen ble ledig på nyåret i 2018 ble det påpekt at koordinatorfunksjonens ansvarsområde hadde blitt for stort og spredt. Som en følge av dette ble innholdet justert for å knyttes nærmere målsettingene i Fjell 2020 og rollen skulle i større grad konsentreres rundt samarbeidet mellom virksomheter, tjenester og aktiviteter på Fjell.²⁹

Koordinatorfunksjonen har hatt en viktig rolle i oppbygging og koordinering av *7-23 skolen*, og har derigjennom sørget for gjennomføring og organisering av tiltak som BROBU-prosjektet og Blåkkfestivalen, informasjonsarbeid og koordinering av bydelstjenesten.³⁰ Koordinatoren har også vært viktig i realiseringen av Arena Fjell, Åpen Hall og rehabilitering av Fjell skole. Gjennom prosjektet har koordinatoren jobbet for å opprettholde et godt

²⁷ Prosjektplan 2014 og Skutlaberg m.fl. 2017

²⁸ Skutlaberg m.fl. 2017

²⁹ Skutlaberg m.fl. 2017 og årsrapport 2018

³⁰ Årsrapport 2017

samarbeid med skolene, og for å sikre sammenheng mellom fritidsaktivitetene.

I perioden koordinatorstillingen sto ubemannet mistet prosjektet et viktig bindeledd mellom de operative funksjonene og prosjektledelsen. I august 2018 kom en ny koordinator inn i stillingen. Fra 2019, overtok koordinatoren prosjektlederstillingen i Fjell 2020, og har det siste året hatt stillingsbrøken 50% koordinator og 50% prosjektleder.

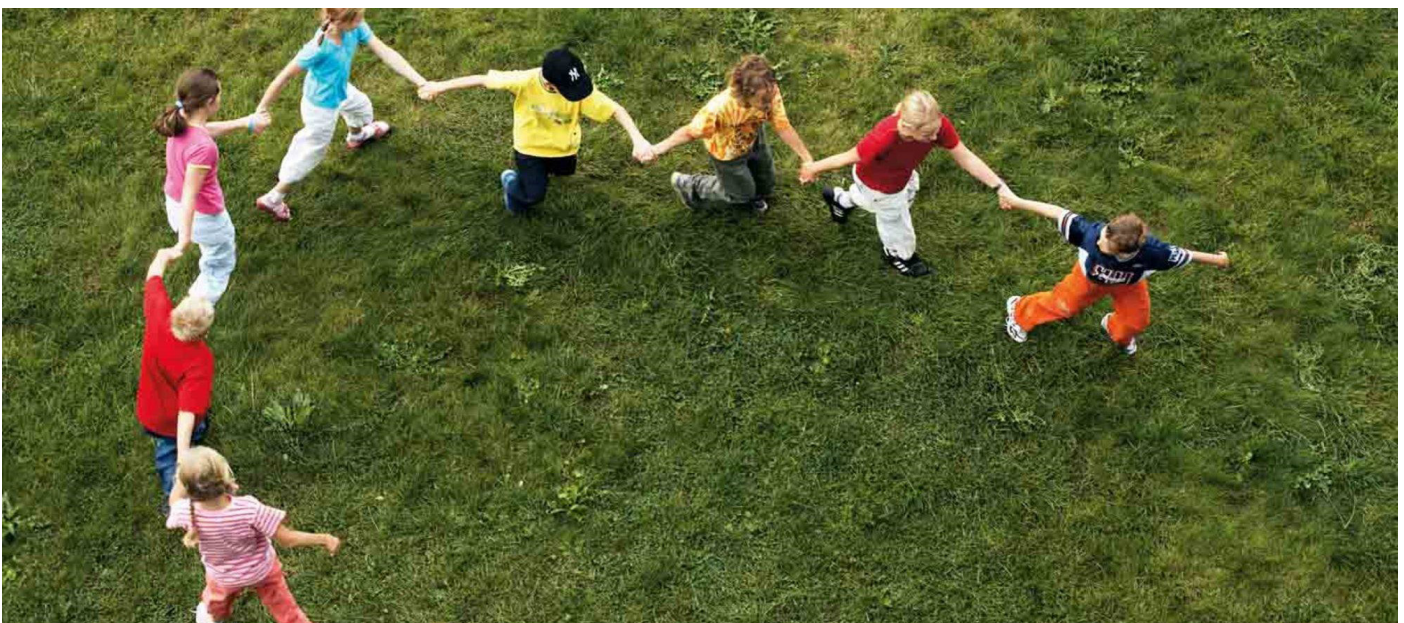
Frem til disse endringene hadde prosjektlederen og koordinator hatt et godt samarbeid, hvor koordinator sørget for koordinering av innsatser og tiltak lokalt på Fjell og holdt prosjektleder orientert om hva som rørte seg, mens prosjektleder sørget for fremdriften i prosjektet, og for at virksomhetene i kommunen var påkoblet. At det det siste året har vært én og samme person som både har fungert som prosjektleder og koordinator, har på den ene siden medført en kortere vei mellom lokalsamfunnet på Fjell og virksomhetene i kommunen, samtidig som det på den annen side har gått på bekostning av koordinatorens tilstedeværelse på Fjell. Vår vurdering er at det er hensiktsmessig at prosjektleder- og koordinatorrollen gis to personer, både for å gjøre prosjektet mindre sårbart og for å sikre tilstrekkelig arbeidskapasitet i begge roller.

Både i underveisevalueringen og i intervjuene til denne sluttevalueringen løftes koordinatorfunksjonen frem som svært viktig

for måloppnåelse og god gjennomføring i områdesatsingen. Dette handler både om innsatsen som er gjort for å sikre gode samarbeid på tvers av virksomheter og tjenester, men også om informasjonsarbeidet som er nedlagt og innsatsen i koordinering og organisering av tiltak og aktiviteter i satsningen. Flere sier de er imponerte over arbeidet koordinatorene som har hatt denne stillingen gjør og har gjort.

BROBU-prosjektet – Fjell drabantby

Det har vært behov for bedre kvalitetssikring og koordinering av eksisterende aktivitetstilbud, i tillegg til nye og bedre aktivitetstilbud for innbyggerne på Fjell. Gjennom tilskuddsordningen for støtte til «Barne- og ungdomstiltak i større bysamfunn», som forvaltes av Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir), søkte Fjell 2020 om midler til prosjektet Brobygging og Ressursmobilisering hos Barn og Unge (BROBU). Gjennom BROBU-prosjektet skulle Fjell 2020 tilby gratis lavterskeltilbud for barn og unge for å oppmuntre til deltakelse og medvirkning. Fra 2013-2015 ble det innvilget tilskudd til kultur- og idrettsaktiviteter på Fjell. Midlene ble brukt til å gjøre forbedringer på Neon aktivitetshus, og til å starte basketball og rockeverksted på Galterud skole. Ut over dette ble også Åpen hall, Ung leder og Blåkkfestivalen opprettet i forbindelse med BROBU-prosjektet.³¹

31 Skutlaberg m.fl. 2017

Neon aktivitetshus

Neon aktivitetshus har eksistert på Fjell siden slutten av åttitallet, men fikk et oppsving i aktivitet og deltakelse under Fjell 2020-satsingen. I 2013 ble aktivitetshuset pusset opp, og åpningstidene ble justert til å passe brukergruppen bedre. I tillegg fikk man inn gratis matservering og mer fokus på innholdet i aktivitetene som ble tilbudt. Neon har delvis blitt finansiert gjennom kommunens egne midler til områdesatsningen Fjell 2020, og delvis gjennom BROBU-prosjektet. Tilskuddet bevilget til BROBU-prosjektet varte ut 2015.³²

Hovedmålet med Neon er å skape en arena for meningsfylte fritidsaktiviteter som legger til rette for mestring og fellesskap på tvers av ulik kulturell bakgrunn. Tilbudet er gratis for barn og ungdom mellom 9 og 18 år, og aktivitetshuset har både juniorklubb, ungdomsklubb og ungdomskafé. Ungdommene kan komme til Neon for å henge, møte venner, spise, gjøre lekser, spille spill eller delta på ulike arrangementer.³³

Under utviklingen av aktivitetshuset ble det i prosjektperioden også ansatt kvalifiserte miljøarbeidere. I tillegg ble det opprettet to «brukercrew». Brukercrewene representerer aldersgruppene i henholdsvis juniorklubben og ungdomsklubben, og jobber aktivt med medvirkning i samarbeid med aktivitetshusets ansatte for å sørge for relevante og attraktive kurs og aktiviteter.³⁴

Blant aktiviteter som har vært tilbudt på aktivitetshuset de siste årene kan vi blant annet nevne dans, musikk- og studioskurs, ulike fysiske aktiviteter, matlaging, foto- og filmkurs, og ferieaktiviteter i skoleferier. En dag i uken har Neon hatt en egen jentekafé.³⁵ Jentesatsning har vært

en viktig målsetning for BROBRU-prosjektet, og gjennom satsingen har man sett en økning i andelen jenter som bruker aktivitetshuset.³⁶ Jentekaféen er populær og nevnes av flere ungdomsskoleelever som et fint fritidstilbud. Juniorklubben er også populær og godt besøkt, mens ungdomsklubben har noe lavere oppmøte.³⁷

Aktivitetshuset Neon har nylig flyttet inn i nye lokaler. I forbindelse med flyttingen har tilbudet vært redusert en periode fra juni 2019 til nyåpningen i november på Arena Fjell samme år. I påvente av nye lokaler forsøkte man å flytte aktivitetstilbudene til kirken, men med dårlig oppmøte. Etter en stund ble deler av tilbudet lagt på is frem til åpningen av nye Neon aktivitetshus.

Ved datainnsamlingen til denne sluttevalueringen var nyåpningen av Neon nært forestående, men ingen av elevene i elevrådene ved Fjell- og Galterud skole hadde sett de nye fasilitetene ennå. Gjennom intervjuene fikk vi imidlertid inntrykk av at elevene gledet seg til å ta aktivitetshuset i bruk igjen. Mange av elevene ved Fjell barneskole bruker Neon aktivt, mens ungdomsskoleelevene ved Galterud forteller at de brukte Neon mye da de gikk på barneskolen, og at de satt pris på både aktiviteter og matserveringen.

Vi mener Neon har en naturlig plass på Fjell, og at aktivitetshuset spiller en viktig rolle som møteplass og aktivitetsarena for barn og unge. Vi har videre inntrykk av at en del av suksessen forbundet med økning i besøkstall er et direkte resultat av tilpasningene som ble gjort i forbindelse med BROBU-midlene, ansettelsen av kvalifiserte miljøarbeidere og dreiningen mot medvirkning og brukercrew.

Figur 3-2 Nedenfor vises en oversikt over antall besøkende på Neon aktivitetshus

2013	2014	2015	2016**	2017	2018	2019***
2737*	5010	6236	4718	4406	3334	3330

*egen utregning i underveisrapporten, 2017

**I 2016 ble åpningstiden redusert fra 5 til 4 dager i uka.

*** Neon har vært stengt store deler av høsten grunnet flytting til Arena Fjell

32 Ibid

33 Ibid

34 Skutlberg m.fl. 2017 og årsrapport 2018

35 Årsrapport 2018

36 Årsrapport 2017

37 Årsrapport 2018

Ung leder

Lederkurset Ung leder har vært en del av satsingen siden 2013. Tiltaket er et lederkurs for ungdom og unge voksne i alderen 15-25 år. Kurset er gratis og gir opplæring i elementer knyttet til lederskap, slik som prosjektledelse, søknadsskriving, markedsføring og økonomi. Det ble startet med BROBU-midler i 2013, og ble videreført til ordinær drift da midlene tok slutt. I dag (des. 2019) driftes Ung leder av Kultur, idrett og friluftsliv i Drammen kommune.³⁸

Ung leder er også å anse som et inkluderingsiltak da tilbudet hele tiden har omfattet ungdom og unge voksne fra hele Drammen, med henblikk på å skape kontakt mellom ungdom på tvers av nærområdene i kommunen. Samtidig har det gjennom prosjektet også vært viktig å rekruttere ungdom fra Fjellområdet hvert år. Deltakerne i Ung leder spiller en viktig rolle under arbeidet med ungdomsfestivalene Blåkkfestivalen på Fjell og Elvevill i Drammen.³⁹

Målsettingen med kurset er å bygge lederkompetanse, motivere til samfunnsdeltakelse, bidra til å øke organisasjonslivets bevissthet om ungdom som ressurs, samt å være et forum for møter på tvers av bakgrunn og kultur.⁴⁰

Vi vurderer Ung leder som et godt tiltak som bør videreføres. Ifølge informanter har kurset høy måloppnåelse. Vi mener videre det er særlig fruktbart å sette kurset i sammenheng med Blåkkfestivalen eller andre (ungdomsstyrte) arrangementer slik at kursdeltakerne får anledning til å utøve kunnskap fra kurset så raskt som mulig etter gjennomføring.

Figur 3-3 Nedenfor vises en oversikt over antall deltakere på kurset Ung leder

Ung leder	2013-2014*	2014-2015	2016	2017	2018	2019
Deltagere	24	20	17	30	10	15
Deltagere fra Fjell	?	5	0	5	5	?

*kurset ble avholdt to ganger i semesteret skoleårene 2013-14 og 2014-15, og en gang i semesteret etter 2015.

Blåkkfestivalen

Blåkkfestivalen er en lokal ungdomsfestival som har vært arrangert på Fjell hvert år siden 2013. Arrangementet er for ungdom i ungdomsskolealder og oppover, og er gratis og rusfritt. På scenen står både lokale artister fra området og større nasjonale artister.

Festivalen er arrangert i et samarbeid mellom virksomhet Kultur og Fjell 2020, og drives av et festivalstyre som i hovedsak består av ungdom. Det er nytt styre hvert år, og det er koordinator som har det overordnede ansvaret for festivalen. Mange ungdommer ønsker å bidra, og en stor

andel av de som har vært med i Blåkkfestivalstyret kommer fra Fjell. Flere er også med i Neon Crew.

Blåkkfestivalen har til formål å løfte Fjells omdømme, og å bidra til ressursmobilisering ved å gi ungdom erfaring og kompetanse gjennom arbeidet med festivalen. Ungdommene får mye ansvar og tillit, og involveres i alle slags oppgaver knyttet til det å bygge opp og gjennomføre festivalen. Samtidig skaper festivalen tilhørighet

38 Skutlaberg m.fl. 2017

39 Ibid

40 Ibid

og eierskap til bydelen, og bidrar til å løfte frem lokale artister fra drammensområdet.⁴¹

En publikumsundersøkelse fra 2018 viste at festivalen har bidratt til å påvirke omdømmet til bydelen i positiv retning. Blant informantene vi intervjuet i forbindelse med sluttevalueringen får vi høre at festivalen trekker ungdom fra hele drammensområdet, og at de aller fleste opplever Blåkkfestivalen som et godt arrangement. Elevene i elevrådet ved Galterud bekrefter at Blåkkfestivalen er et kult sted å være for å oppleve musikk, henge med venner og spise god mat.

Det er også flere informanter som gir tydelig uttrykk for at Blåkkfestivalen bør videreføres fordi den er såpass viktig for omdømmet på Fjell og for ungdommenes identitet og tilhørighet til området. Én påpeker også at ungdommene som jobber med å arrangere festivalen får et viktig eierskap til arrangementet, i tillegg til nye erfaringer og kunnskap.

Vår vurdering i sluttevalueringen er derfor at Blåkkfestivalen har hatt god måloppnåelse, og at den bør videreføres.

Figur 3-4 Nedenfor vises en oversikt over antall besøkende på Blåkkfestivalen

2013	2014	2015	2016	2017	2018
450	550	500	700	1000	1200

*kurset ble avholdt to ganger i semesteret skoleårene 2013-14 og 2014-15, og en gang i semesteret etter 2015.

41 Årsrapport 2018, årsrapport 2017 og intervjudata

Åpen hall

Åpen hall er et gratis aktivitetstilbud for barn og unge hvor de kan delta på ulike idrettsaktiviteter. Tilbudet er lavterskel og man kan delta når man selv ønsker. Åpen hall arrangeres i Galterudhallen og skal i utgangspunktet være åpen hver onsdag etter skoletid for barn på 4-7.trinn og hver fredag kveld for ungdom på 8.trinn og oppover. Hallen er også åpen et par dager i de fleste skoleferier. Målet for 2018 var å øke andel barn og unge som benytter seg av tilbud om uorganisert idrett.⁴²

Tilbudet ble opprinnelig driftet av Drammen Idrettsråd i tett samarbeid med Virksomhet Kultur, men fra sommeren 2017 ble Åpen hall lagt inn under Virksomhet Kultur og Neon fikk ansvar for aktivitetstilbudet.⁴³ Målet i handlingsplanen var at tilbudet etter hvert skulle driftes av et lokalt idrettslag på Fjell. Høsten 2018 var Åpen Hall stengt, men i februar 2019 overtok Karateklubben på Fjell ansvaret for aktivitetstilbudet.⁴⁴ Senhøsten 2019 er tilbudet for barn nedlagt, og Åpen Hall er kun åpen på fredager for ungdom.⁴⁵

Det er laget arbeidsinstruksjoner og skriftlige rutiner for hvordan tiltaket skal driftes og minst to voksne instruktører er alltid tilstede ved Åpen hall. At aktivitetstilbudet under Åpen Hall er lavterskel, skjer på samme tid, samme sted, og at det i stor grad er de samme instruktørene som barna og ungdommene etter hvert blir kjent med, nevnes som viktige suksesskriterier.

Fra starten har det vært flere ungdommer enn barn som har benyttet seg av Åpen hall, og ifølge Drammens Idrettsråd har ca 90 prosent av brukerne vært gutter. Fordelingen har vært spesielt skjev i de yngre aldersklassene. Idrettsrådet har prøvd å få med flere jenter gjennom integreringstiltaket Inkludering i IL, som har idrettsklubber som forsøker å nå jenter med minoritetsbakgrunn. I forbindelse med dette hadde både Sirens Cheerdance og Drammen BUL (håndballklubb) aktiviteter ved Åpen hall i 2016.⁴⁶

I intervjuene til denne sluttevalueringen er det flere som gir uttrykk for at Åpen hall er et godt tilbud og at flere av elevene ved Galterud skole benytter tilbudet. Tilbudet fungerer som en introduksjon til idrett og aktivitet, og mange mener det er behov for et slikt lavterskeltilbud i bydelen. At man også har forsøkt å bemanne tilbudet med voksenpersoner og personal fra skole, aktivitetshuset og andre arenaer som er kjent for barn og ungdom på Fjell mener vi er fornuftig, og vi vil derfor oppfordre til å også etterstrebe denne modellen i fremtiden.

Figur 3-5 Nedenfor vises en oversikt over antall besøkende under Åpen hall

2014	2015	2016	2017	2018*	2019
1919	2756	3030	1608	1344	-**

*Høsten 2018 var åpen hall stengt.

**Det har ikke lyktes oss å få besøkstall for 2019, men informanter opplyser om 60-70 besøkende de fredagene tilbudet har holdt åpent.

42 Årsrapport 2018

43 Skutlberg m.fl. 2017

44 Årsrapport 2018

45 Intervjudata

46 Årsrapport 2018

Aktive lokalsamfunn

Det har vært vanskelig å finne bærekraftige løsninger for å styrke idretten på Fjell. Etter at samarbeidet mellom Drammen Idrettsråd og områdesatsingen opphørte i 2017 ble det besluttet at Aktive lokalsamfunn skulle bli en del av Fjell 2020 i 2018. Aktive lokalsamfunn er betegnelsen på modeller for nærmiljøsamarbeid mellom idretten, det offentlige og frivilligheten, og på Fjell er samarbeidet strukturert i samarbeidskonstellasjoner mellom Ski- og ballklubben Drafn, skoler og barnehager. Målet for samarbeidene er å bidra til økt aktivitet blant barn og unge, styrke fysisk aktivitet i barnehage og skole og å styrke idrettslagene.

Prosjektet Aktive lokalsamfunn på Fjell fikk navnet *Full fart i Strømsåsen*. Gjennom prosjektet har det blitt ansatt to idrettskonsulenter som jobber med fysisk aktivitet i 60 minutter én gang i uka for alle elever fra 5.-7. på barneskolene Fjell og Skoger, i tillegg til kroppsøving. De holder også fysisk aktivitet på AKS for 1.-4.klasse ved de samme skolene to ganger i uka. Idrettskonsulenten sikrer også organisert fysisk aktivitet i to barnehager en gang i uka i hver av barnehagene.

Idrettskonsulentene jobber aktivt med å promotere idrett og fysisk aktivitet, og bærer blant annet alltid treningstøy med Drafn-logo. Dette har hatt effekt, og Drafn ser en økning i medlemsmassen, og har kunnet etablere lag for flere forskjellige årskull. Ved Galterud ungdomsskole er det en av idrettskonsulentene som styrer valgfaget *fysisk aktivitet og helse med fotball*. Her får elevene blant annet opplæring i aktivitetsledelse, og får prøve seg som aktivitetsledere i AKS og barnehagene. Videre har ungdomsskolen ansatt en erfaringskonsulent som bidrar til aktivitet i ungdomsskolen, og som jobber med å følge opp utsatt ungdom og øke trivselen ved skolen. Aktivitetskonsulenten finansieres delvis gjennom midler fra Fjell 2020 og delvis gjennom prosjektet «bevisst ung».

Både Fjell og Galterud skoler er svært fornøyde med resultatene av arbeidet med tiltaket. Elevene ved skolene er mer aktive og synes tilbudet er uvurderlig. Informanter ved Galterud

ungdomsskole sier at erfaringskonsulenten ved skolen deres har utrolig god kontakt med elevene. Erfaringskonsulenten spiller en svært viktig rolle i elevenes hverdag, særlig for utsatt ungdom og elever med utfordringer. Enkelte vi har intervjuet mener det ville vært mer kriminalitet uten ham.

Gratis aktivitetsskole

Aktivitetsskolen, AKS, skal ruller ut i alle barneskoler i Drammen kommune innen 2020, og erstatte SFO. Fjell og Brandengen barneskoler fikk innført AKS i 2016, som de første skolene i kommunen.⁴⁷ I 2018 ble det utarbeidet en ny rammeplan for AKS i Drammen med følgende overordnede mål: *motvirke sosiale forskjeller, bedre integreringen, øke det faglige utbyttet og øke deltakelsen*.⁴⁸ For å kunne motvirke sosiale forskjeller og øke deltakelsen i AKS må tilbudet være tilgjengelig for alle. For å underbygge dette er tilbudet gjort gratis for familier som har en samlet inntekt på under 462 000 kroner i året.⁴⁹

Ifølge våre kilder finnes det noe variasjon mellom skolene når det gjelder innholdet i AKS, men de har følgende fire fokusområder til felles: språk AKS, utforskende AKS, sosiale AKS og aktive AKS. Tilbudet innen hver av områdene avhenger blant annet av ansattgruppe og samarbeid mellom lærere, skoleledelse og aktivitetsskolen. På Fjell og Brandengen AKS er språk og læring i sentrum, men det er også fokus på å ha sosiale aktiviteter og aktive barn. For å sikre at alle foresatte ved Fjell skole har kjennskap til AKS har skolen valgt å sende ut AKS-planen på baksiden av timeplanen til elevene. Videre informeres det om AKS ved foreldremøter, og det er laget informasjonsfilmer som gjør budskapet enklere med henblikk på norskspråklige utfordringer.⁵⁰

AKS på Fjell- og Skoger skole har, under Aktive lokalsamfunn, inngått et samarbeid med idrettskonsulent, og fokuserer mer på fysisk aktivitet og idrett enn andre AKS i kommunen. Tilbakemeldingen er at både foreldre og barn er veldig fornøyde og setter stor pris på tilbudet. Videre oppleves samarbeidet mellom AKS, idretten, lærere og ledelse ved Fjell skole som godt, og det påpekes

47 Årsrapport 2016 og 2017

48 <https://www.drammen.kommune.no/skole/skole/aks/vedtekter-for-aktivitetsskolen/>

49 Ibid

50 Informanter

at informasjonsflyten er bra.⁵¹

Vi vil konkludere med at det er viktig å opprettholde tilbud om gratis aktivitetsskole på Fjell for å sikre deltakelse og oppnå rammeplanens overordnede mål. Det er særlig barn i lavinntektsfamilier som vil ha behov for en arena der tilbud om aktiviteter er gratis, hvor de kan oppleve mestring og hvor det er trygge voksne. Disse barnas deltakelse på AKS avhenger av at tilbudet fortsetter å være gratis.

Leksehjelp

Galterud skole har hatt tilbud om leksehjelp i en årrekke med støtte fra ulike hold. I prosjektperioden inngikk Fjell 2020 og Galterud ungdomsskole en samarbeidsavtale der skolen fikk midler over satsningen til å gjennomføre leksehjelp med faglærere på skolen etter skoletid. I 2013 startet derfor leksehjelpen ved Galterud ungdomsskole opp igjen. Målet var at elevene skulle få støtte i leksearbeidet, og at dette skulle bidra til et faglig løft for elevene. Det var også et mål at minst 20 prosent av elevene ved skolen skulle benytte seg av tilbudet hver uke.⁵² Som del av tiltaket fikk elevene et enkelt måltid under leksehjelpen.

Funn fra underveisevalueringen viser at tilbudet om leksehjelp fungerte bra og opplevdes som nyttig for deltakerne. Det er flere elever som gjennom tilbudet har jobbet for å forbedre resultatene

sine, og analyser av nasjonale prøver i forbindelse med underveisevalueringen tydet på at elevene ved Galterud skole øker sin kompetanse. Hvilken rolle leksehjelpen har hatt i denne utviklingen er imidlertid usikkert, selv om det er nærliggende å tro at det har betydning for den enkelte elev.⁵³

Tilbudet om leksehjelp er nå gått over i ordinær drift og fungerer godt. Det er fremdeles lærere ved skolen til stede under leksehjelpen, og tilbudet er like populært som tidligere.

Gratis kjernetid i barnehagene

I prosjektet ble det også innført gratis kjernetid for treåringer i barnehagene. Dette er et tiltak med statlig finansiering for å øke norskkunnskapen til førskolebarn før skolestart. Tiltaket ble iverksatt i 2010, og det ble blant annet gjennomført oppsøkende virksomhet for å rekruttere barn til tiltaket. Gjennom tiltaket økte befolkningens bruk av barnehageplasser i området. Fra og med 2011 ble den statlige finansieringen utvidet til også å gjelde 4-åringene. Barn som går i barnehage behersker norsk betydelig bedre ved skolestart enn barn som ikke går i barnehage. Tilbudet om *gratis kjernetid* i barnehagen bidrar til økt deltakelse, og derfor også til at flere barn har et bedre norskspråklig utgangspunkt når de starter på skolen.

51 Informanter

52 Skutlaberg m.fl. 2017

53 Ibid

3.1.3 KVALIFISERINGS- OG SYSSELSETTINGSTILTAK

Tiltakene som har den tydeligste koblingen til prosjektets hovedmålsetting om flere sysselsatte på Fjell, er kvalifiserings- og sysselsettingstiltakene. Disse har hatt til formål å styrke kvalifisering og deltakelse i arbeid, og hoveddelen av disse tiltakene er resultat av samarbeid mellom Fjell 2020 og Nav.

Tiltakene som beskrives i dette delkapittelet er:

- Jobbjakt
- Jobbsjansen for kvinner
- Jobbsjansen for menn
- Ut i jobb
- Sommerjobb for utsatt ungdom
- Lavterskel praksisplasser (ved Fjell bo- og servicesenter)
- Kvinnetreningsgruppe i Fjell kirke
- Digital læring

Jobbjakt

Jobbjakt er et samarbeidsprosjekt mellom Fjell2020 og Nav Drammen som startet i 2015, og som avholdes på Fjell i lokaler som Nav låner gratis under satsningen. Deltakerne i kurset rekrutteres gjennom Nav. Målgruppen er kvinner og menn mellom 29-55 år som er bosatt i nærområdet på Fjell, og som har stått utenfor arbeidslivet i mindre enn ett år. Det sistnevnte kriteriet ble lagt til etter oppstarten av Jobbsjansen for menn (og senere Ut i jobb) for å unngå overlapp og for å tilpasse tiltaket til de andre sysselsettingstiltakene i bydelen. Kurset har 12 plasser og har hele tiden hatt en målsetting

om at 60 prosent av deltakerne skal ut i ordinært arbeid, arbeid med lønnstilskudd eller eventuelt i arbeidspraksis.

Gjennom oppfølging og kompetanseheving skal Jobbjakt bidra til å gjøre veien ut i arbeidslivet kortere.⁵⁴ Jobbjakt gir kursing i jobbsøking, kunnskap om arbeidsmarkedet og eventuelt relevant arbeidserfaring. Formålet er å bidra til å få deltakerne ut i jobb slik at de kan bli økonomisk selvhjulpne, eventuelt få arbeidspraksis med lønnstilskudd. Kurset bidrar til livsmestring gjennom å bevisstgjøre deltakerne sine egne ressurser og verdi på arbeidsmarkedet. De som har behov for tettere og lengre bistand og som ikke kommer ut i jobb med Jobbjakt videreføres til andre tiltak for å finne et tilbud som passer dem.

Gjennom prosjektperioden har Nav prøvd ut ulike kurslengder, på alt fra tre til fem uker. Hvilken kurslengde som er hensiktsmessig avhenger av kursdeltakernes bakgrunn og sammensetning samt av arbeidsmarkedet. Gjennom intervjuene til sluttevalueringen opplyses vi om at fem uker iblant kan oppleves som litt knapt, og at det derfor vurderes å oppjustere varigheten på kurset til seks uker.

Intervjudata fra sluttevalueringen støtter underveisevalueringens funn som viser at Jobbjakt har fått et godt rykte og at deltakerne synes å være fornøyd med tiltaket.⁵⁵

Figur 3-6 Nedenfor vises en oversikt over antall deltakere på kurset Jobbjakt på Fjell

Jobbjakt	2015	2016	2017	2018	2019
Antall kurs	2	6	7	7	7
Deltagere	19	62	63	64	75
Fått jobb/praksis etter kurs	4	41	28	34	31
begynt på utdanning etter kurs	0	0	2	2	2
Frafall	3	1	5	8	0
Annet	12	20	28	20	42
Andel ut i praksis/jobb/utdanning	21%	66,1%	47,6%	56,2%	44%

Annet innebærer; språkpraksis, avklaring av arbeidsevne, vurdering/henvisning AAP, henvisning til HOPP, vurdering av lønnstilskudd, kvalifisering etter behovsvurdering, manglende resultater grunnet språk og familiære problemer, søkt til andre Nav tiltak eller på annen måte er under en annen form for oppfølging (Årsrapport 2015, 2016, 2017, 2018). Tall tilsendt fra Nav

⁵⁴ Skutlaberg m.fl. 2017 og statusrapport jobbjakt pr. 31.12.2018

⁵⁵ Skutlaberg m.fl. 2017

Jobbsjansen for kvinner

Jobbsjansen for kvinner er et tiltak iverksatt av Nav Drammen som retter seg mot arbeidsledige kvinner i lavinntektsfamilier i drammensområdet. Tiltaket fikk prosjektmidler fra Integrerings- og Mangfoldsdirektoratet i tre år. I 2013 ble Jobbsjansen for kvinner flyttet til Fjell og ble dermed det første (og største) sysselsettingstiltaket i samarbeidet mellom Fjell2020 og Nav. Kurset var svært vellykket og ble implementert i ordinær drift i Nav i 2018.

Tiltaket er en langsiktig satsning med mål om å øke sysselsettingen blant hjemmeværende kvinner med innvandrerbakgrunn. Målgruppen for tiltaket er derfor kvinner med innvandrerbakgrunn i lavinntekt som står utenfor arbeidsliv og utdanning. Kurset er ikke begrenset til kvinner bosatt på Fjell, men grunnet demografien på Fjell er en relativt stor andel av deltakerne fra området. Etter at tiltaket ble del av samarbeidet mellom områdesatsingen og Nav har kurset blitt avholdt lokalt på Fjell i lokaler som Nav låner kostnadsfritt.⁵⁶

Kursene har til enhver tid 25 plasser og følger en egen metodikk som omfatter et individuelt tilrettelagt kvalifiseringsopplegg mot utdanning eller arbeid. Deltakerne får kunnskap om samfunn, dagligliv, kultur og arbeidsliv i Norge, og kan også få norskundervisning for å forbedre språkferdighetene. En viktig målsetting er å hjelpe deltakere ut i en arbeidspraksis som er relevant og realistisk sett i lys av kvinnenenes muligheter og ønsker for sin fremtidige arbeidssituasjon.

Bakgrunnen for å legge Jobbsjansen for kvinner til Fjell gjennom områdesatsingen var å hjelpe flere av de hjemmeværende innvandrerkvinnene på Fjell ut i jobb, og i forlengelsen av dette bidra til «empowerment» og økt økonomisk selvstendighet. For å rekruttere til tilbudet ble det tidligere i prosjektperioden gjennomført «dør til dør»-aksjoner og spredd informasjon om tiltaket via barnehager, skoler og frivillige organisasjoner. Jobbsjansen for kvinner har blitt et populært tilbud som til tider har hatt venteliste grunnet plassbegrensning.

Vi vurderer at tiltaket har hatt og fremdeles har god måloppnåelse. At hjemmeværende innvandrerkvinner får mulighet til å bli mer aktive samfunnsdeltakere har oftest positive ringvirkninger for flere liv, blant annet ved å danne utgangspunkt for bedre levekår for både kvinnene selv og deres familier. De fleste av kvinnene er i arbeidspraksis eller utdanning i løpet av et års tid i Jobbsjansen.

Nav Drammen har lagt Jobbsjansen for kvinner i ordinær drift og ønsker å fortsette og tilby tiltaket på Fjell. Dette innebærer imidlertid at kurset får tilgang på lokaler.

Figur 3-7 Nedenfor vises en oversikt over antall deltakere på kurset Jobbsjansen for kvinner

Jobbsjansen kvinner	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Antall som ble ferdige ved utgangen av året	16	27	31	21	15	20
- Antall av disse i jobb	10	17	16	17	12	16
- Antall av disse i utdanning	0	1	3	2	1	3
- Antall av disse som avsluttet uten resultat	6	9	12	3	2	1
Andel ut i praksis/jobb/utdanning	62,5 %	66,6 %	61 %	85 %	87%	95%

Tall tilsendt fra Nav

⁵⁶ Statusrapport Jobbsjansen for kvinner pr. 31.12.2019 og intervjudata

Jobbsjansen for menn

Etter at Jobbsjansen for kvinner viste seg å være svært vellykket ble det bevilget midler fra kommunen til å utforme et liknende tiltak for menn. Også i dette tiltaket ble Nav tilbudt gratis lokaler på Fjell for å gjennomføre kurset i bydelen. Tiltakets målgruppe var innvandremenn som enten mottar sosialstønad, dagpenger eller AAP, og som hadde behov for økte ferdigheter og kunnskap om samfunn, kultur og norsk. I likhet med søstertiltaket Jobbsjansen for kvinner ble tilbudet tilpasset den enkelte deltaker, med tett oppfølging og veiledning.⁵⁷

Jobbsjansen for menn ble kun drevet i ett år (2018) før det ble avløst av tiltaket Ut i jobb som har større bredde og målgruppe. Sistnevnte beskrives nærmere nedenfor. I perioden tiltaket eksisterte hadde Jobbsjansen til sammen 16 menn som kom ut i arbeidspraksis, jobb eller utdanning. Blant disse fikk syv deltakere fast arbeid mens åtte fikk vikariat. Én begynte på videre utdanning.

Ut i jobb

Tiltaket Ut i jobb avløste Jobbsjansen for menn i årsskiftet 2018/2019. Tiltaket er, i likhet med øvrige sysselsettingstiltak i denne rapporten, del av samarbeidet mellom Nav og Fjell 2020. Dette tiltaket benytter seg også av lokaler på Fjell kostnadsfritt. Under utviklingen av tiltaket ble det tatt utgangspunkt i metodikken og opplegget for *Jobbsjansen for kvinner*. Målgruppen for tiltaket er imidlertid både menn og kvinner med innvandrerbakgrunn i alderen 30-55 år. Et kriterium for deltakelse er at de er bosatt på Fjell.

Ut i jobb har plass til 25 deltakere til enhver tid, og varigheten på opplegget er om lag ett år. Gjennom tiltaket har Nav som formål å legge til rette for at deltakerne kan utvikle seg til å bli samfunnsdeltakere som kan stå i jobb og som opplever å ha hverdagslivet sitt i det norske samfunnet og lokalsamfunnet. I likhet med Jobbsjansen får deltakerne økt kunnskap og kompetanse innen det norske språk, kulturen, dagligliv og samfunn. Kurset tar sikte på å ligne arbeidslivet med henblikk på krav og forventninger til oppmøte, ferier og lignende, og deltakerne må være i aktivitet 37,5 timer i uka. Ukene i tiltaket består i undervisning, CV- og søknadssøknadsskriving, intervjuer, arbeidspraksis og individuell oppfølging. Kurset har også samarbeid med blant annet turistforeningen, og deltakerne oppfordres til å gjøre seg kjent med det som finnes av organisasjoner, frivillighet, arrangementer og lignende i lokalsamfunnet og byen for øvrig. Det oppfordres til å delta i samfunnet i fritiden også.

Ut i jobb er nå videreført i ordinær drift, og gjennom intervjuene til sluttrapporten får vi inntrykk av at tiltaket har god måloppnåelse og fornøyde deltakere.

Figur 3-8 Nedenfor vises en oversikt over antall deltakere på kurset Ut i jobb

Ut i jobb	2019
Antall som ble ferdige ved utgangen av året	20*
Antall av disse i jobb	13
Antall av disse i utdanning	1
Antall av disse som avsluttet uten resultat	3
Andel ut i praksis/jobb/utdanning	65%

Tall tilsendt fra Nav

*Det har også vært frafall av tre deltagere av årsaker som sykdom og avsluttet vikariat.

Sommerjobb for utsatt ungdom

I 2018 ble tiltaket sommerjobb for utsatt ungdom iverksatt. Målgruppen er ungdom mellom 15 og 18 som har vanskeligheter med å skaffe seg sommerjobb. Tilbudet er et samarbeid mellom Fjell 2020, Nav, Fellesverket (et aktivitetshus under Drammen Røde kors) og Galterud skole. Oppfølgingen av og koordinering av tiltaket er lagt til Nav.

Gjennom tiltaket får utvalgte ungdom bistand til å finne en sommerjobb ved at Fellesverket og koordinatorene kontakter potensielle arbeidsgivere med mål om å inngå en avtale om ansettelse av en eller flere ungdommer i fire-seks arbeidsuker i sommerferien. Gjennom tiltaket tilbys de potensielle arbeidsgiverne en subsidiering av 50 prosent av lønnen samt at oppfølgingsansvaret for deltakerne ligger hos satsingen.

Flere ungdommer viste interesse for tilbudet både i 2018 og 2019. I 2018 var det 45 ungdom fra Åssiden videregående som søkte sosialhjelp. Disse fikk bistand til å finne rett tiltak i Nav. Samtlige av disse hadde tidligere gått på Galterud ungdomsskole og kom fra lavinntektsfamilier. I samarbeid med Galterud ungdomsskole valgte Fellesverket og Ungdomstorget ut aktuelle deltakere. Deltakerne signerte kontrakt og gjennomførte deretter et 12 timers kurs om jobbsøking og forventninger til jobbtakere før de kunne starte i sommerjobben. Seks av de 15 ungdommene som i 2018 gjennomførte kurs og sommerjobb fikk tilbud om jobb i etterkant.⁵⁸

Basert på erfaringene fra 2018 ble tiltaket videreutviklet året etter. I mars 2019 gjennomførte Nav i tillegg en svært vellykket sommerjobbmesse på Åssiden videregående skole der elever fra både Åssiden og Drammen videregående skoler var invitert. Jobbmessen fikk god respons både fra arbeidsgivere og ungdom. 300-400 av potensielt 1300 elever var tilstede på jobbmessen og fikk møte både arbeidsgivere og andre aktører fra blant annet kommunen som slik som eksempelvis ungdomstorget. Flere av ungdommene fikk dessuten sommerjobb hos deltagende bedrifter, og enda flere fikk intervju trening og øvde seg på å samhandle med arbeidslivet.⁵⁹

I forkant av sommerjobbmesen i 2019 avholdt Nav flere CV- og søknadsverksteder på Åssiden videregående for å forberede ungdom til å gi ut CV og søknad på mesen. Sommeren dette året var det 26 færre ungdommer som søkte sosialhjelp sammenlignet med 2018. Samtlige av de 19 som hadde søkt ønsket sommerjobb gjennom sommerjobb for utsatt ungdom. 15 av disse ungdommene gjennomførte kurs og fikk sommerjobb gjennom prosjektet.⁶⁰

Flere informanter anser både tiltaket og arbeidet med sommermesen og CV- og søknadskursene på videregående skole som svært viktig. Tiltaket er kriminalitetsforebyggende, bidrar til å skape tidlig tilknytning til arbeidslivet og forhindrer at ungdom har lediggang i sommerferien. Videre bidrar kurset i forkant til å bli kjent med hvordan man skriver CV og søknad, og tiltaket bidrar til å bygge både CV og verdifulle erfaringer for fremtidig arbeidsliv. I tillegg gir arbeidet en utbetaling som kan komme godt med for de fleste. Gjennom ansvaret, forventningene og forpliktelsene som ligger i det å være arbeidstaker får ungdommen oppleve tillit og mestring, noe som igjen kan føre til selvstendighet, styrket selvtilit og identitet.

Basert på erfaringene fra 2018 og 2019 ønsker Nav å fortsette tiltaket. De ønsker også å utvide målgruppa slik at tiltaket når utsatte ungdom og unge voksne som er ferdig med videregående

58 Intervjudata

59 Intervjudata og notater fra informant

60 Intervjudata

skole. Målgruppa er ungdom som er står i fare for å havne på sosialhjelp etter endt skolegang fordi de har vanskeligheter med å komme inn på arbeidsmarkedet etter videregående skole. I forbindelse med videreføringen av tiltaket i 2020 har Nav inngått et samarbeid med «Bevisst ung» for å også nå bedre ut til ungdom mellom ungdomsskole og videregående. En utfordring her er imidlertid den videre finansieringen.

I intervjuer ved Galterud ungdomsskole og andre informanter i området får vi inntrykk av at det er stor konkurranse om sommerjobbene, og at tilbudet er populært. På bakgrunn av de gode resultatene og at tiltaket dekker et behov for en aldersgruppe som ikke har noen tilsvarende alternativer, vil vi anbefale å implementere tiltaket i ordinær drift etter modell for gjennomføringen i 2019. Vi mener videre det vil være hensiktsmessig å videreutvikle tiltaket i ordinær drift i et samarbeid mellom Nav, Ungdomstorget samt «Bevisst ung» og Galterud ungdomsskole.

Lavterskel praksisplasser (ved Fjell bo- og servicesenter)

I 2014 ble det besluttet å bevilge midler fra Fjell 2020 for å etablere lavterskel arbeidstreningsplasser for kjøkken/kantinedrift og vaskeri på Fjell bo- og servicesenter. Det ble i forbindelse med forberedelsene til tilbudet bygget et nytt kjøkken og nytt vaskeri ved bo- og servicesenteret, og videre bevilget midler til driften det første året.

Tilbudet gjennomføres i samarbeid med Nav. Den første tiden hadde senteret avtale med Nav-kurset Jobbsjansen for kvinner, men etter de første årene ønsket ikke kurset å benytte plassene lenger. Dette begrunnes med at senteret tok inn for mange deltakere til praksisplass uten tilstrekkelig oppfølging. Dette medførte at praksisplassene ikke fungerte etter hensikten, da det både ble lite språktrening og arbeidstrening for deltakerne.⁶¹ Det er imidlertid gjort noen grep, og praksisplassene ser ut til å fungere bedre i dag enn de gjorde den gang.⁶²

Tilbudet om praksisplasser har gått over i ordinær drift ved Fjell bo- og servicesenter ved sluttevalueringen, og plassene benyttes av andre tiltak i Nav. Gjennom praksisplassene får deltakere

tilbud om arbeidspraksis i tre måneder med tilgang til oppføring av språklærer. I tillegg til å gi arbeidspraksis har det også vært et mål å skape en ny og uformell møteplass for befolkningen.

Senteret har i dag to fulltidsansatte i kantina og vaskeriet. En informant ved bo- og servicesenteret forteller at de har funnet ut at det er hensiktsmessig å begrense antallet praksisplasser til tre deltakere om gangen. Dette for å sørge for at arbeidsforholdet fungerer som språkpraksis, og at deltakerne får utviklet norskferdighetene sine.

Frem til årsskiftet 2019/2020 har det til sammen vært om lag 40 deltakere som har hatt arbeidstrening ved kantina og vaskeriet på Fjell bo- og servicesenter. Tilbudet virker til å ha fungert godt de siste årene, og noen av deltakerne som har hatt språkpraksis ved bo- og servicesenteret har fått jobb ved arbeidsplassen etter endt praksisperiode. Samtidig er det uklart hvor mye nytte språkpraksisen har hatt utover at deltakerne har fått arbeidstrening, og at de gir tilbakemelding om at de trives godt ved praksisplassene. Det er derfor vanskelig å vurdere i hvilken grad praksisplassene bidrar til bedre språkferdigheter, selv om det vil være nærliggende å tro.

Kaféen ved Fjell bo- og servicesenter er ellers godt besøkt, og benyttes særlig av beboerne og deres besøkende, samt av ansatte ved senteret og eldre som bor i området.

Kvinnetreningssgruppe i Fjell kirke

Fjell Kirke er en inkluderende institusjon som har igangsatt en rekke ulike aktiviteter og arrangementer opp igjennom årene. I 2010 fikk kirken et engangsbeløp gjennom Fjell 2020 til videreutvikling av en treningsgruppe for kvinner på Fjell. Kriteriet var at tilbudet skulle kunne videreføres uten tilførsel av midler fra satsingen. Med midlene fikk kirken blant annet mulighet til å øke diakonens stilling slik at hun kunne bruke tid på å organisere tilbudet og rekruttere frivillige til å drifte det. Treningsgruppen drev med aerobic og var en sosial møteplass på tvers av kulturer. Den første tiden samarbeidet kirken med pakistansk kvinneforening om tilbudet, men i senere tid har kvinneforeningen vært mindre aktive i samarbeidet da tiden ikke strakk til. Treningsstilbudet eksisterer

61 Skutlaberg m.fl. 2017 og intervjudata

62 Intervjudata

fremdeles, og deltakerne har ulike alder og etnisk bakgrunn. Vi konkluderer med at dette var vel investerte midler.

Digital læring

I 2015 fikk Galterud ungdomsskole midler fra Fjell 2020 for å gjennomføre et delprosjekt kalt digital læring. I prosjektet fikk skolen bevilget midler for å heve elevenes og lærernes digitale kompetanse. Dette skulle oppnås gjennom utprøving av nettbrett i en skoleklasse, utprøving av google apps for education, og ved at lærerne skulle produsere og publisere undervisnings- og instruksjonsvideoer som ble gjort tilgjengelig for elever, lærere og foreldre. Midlene ble brukt til innkjøp av digitale enheter, kursing av utvalgte lærere og utprøving av ulike enheter, digitale verktøy og undervisningstilnærminger ved bruk av IKT.

Delprosjektet hadde som målsetting å øke elevenes bevissthet om bruk av internett, øke elevenes motivasjon, trivsel og læringsresultater, gjøre det lettere for foreldrene å følge opp elevene gjennom tilgjengelige instruksjonsvideoer og å spre kompetanse til de andre Drammensskolene gjennom nettsted/blogg der blant annet instruksjonsvideoene kunne deles.

I underviseevalueringen ble delprosjektet kritisert for å virke lite planlagt, og konklusjonen var at målsettingene i liten grad syntes å være nådd. I rapporten bemerkes det at delprosjektet ikke har hatt god nok forankring, og at det ikke har vært tilstrekkelig gjennomføringskraft til å kunne prøve ut digitale verktøy og arbeidsmetoder på en systematisk måte.⁶³ Til tross for dette opplevdes utprøvingen relativt positivt, og skolen fikk noen verdifulle erfaringer.

⁶³ Skutlaberg m.fl. 2017

3.2 OMRÅDEUTVIKLING

I prosjektet er det gjennomført og realisert flere større fysiske tiltak på Fjell som har hatt til hensikt å bedre bomiljø og uteområder, samt heve kvaliteten på både aktivitet- og boligtilbud.

I Fjell 2020 handler områdeutvikling om å gjennomføre fysiske utbedringer og endringer i nærområdene på Fjell. Ifølge prosjektplanen for strategiområdet skal tiltakene knyttet til områdeutvikling gi godt bomiljø, gode møteplasser, aktivitetstilbud og et variert boligtilbud. Tiltakene knyttes opp mot følgende delmål:⁶⁴

- Forsterke bydelssenterfunksjonen på Fjell
- Energieffektiv områdeutvikling
- Flerbrukshall og aktivitetsområde på Galterud
- Aktivitetshus/flerbrukshall på Fjell
- Rehabilitering og utbygging av Fjell skole
- Gang- og sykkelforbindelsene mellom viktige mål-punkter i bydelen
- Flere aktivitetsområder og uformelle møteplasser
- Trafikksikre skoleveier
- Variasjon i, og økt bruk av grøntområdene
- Mer variert boligtilbud i opptaksområdet til Fjell skole
- Utrede nye transportløsninger herunder tilfartsvei til Fjell

Tabell 2: Oversikt over ferdigstillelse av fysiske tiltak

År	Tiltak
2011	Ferdigstillelse av Passivhusbarnehagen -Fjell barnehage
2013	Ferdigstillelse av Galterudhallen
2013	ferdigstillelse av uteområder Galterudhallen og Galterud skole
2014	Ferdigstillelse av hundremeterskogen
2014	Ny gangvei og belysning langs veien
2015	Ferdigstillelse av Dumpa
2016	Oppgradering av Fjell fotballbane med ny tribune og cricketpitch
2018	Ferdigstillelse av leke- og aktivitetsområde
2018	Ferdigstillelse av Fjell bo- og servicesenter - nye uteområder
2018	Ferdigstillelse av gang og sykkelforbindelser, flytting av parkeringsplass
2019	Ferdigstillelse av Arena Fjell og flerbrukshallen
2020	Ferdigstillelse av Fjell skole, torget og barnehagen i det gamle bydelshuset

64 Prosjektplan 2014

Under strategiområdet områdeutvikling har det blitt gjennomført en rekke tiltak rettet mot uteområder, møteplasser og bebyggelsen på Fjell. Tabellen nedenfor gir en kort oppsummering av årstall for ferdigstilling av de fysiske tiltakene i prosjektet.⁶⁵

Ettersom en del av disse tiltakene var ferdigstilt i god tid til underveisvurderingen vil vi i dette kapitlet kun kort beskrive de tiltakene som allerede er beskrevet i underveisrapporten. Videre vil vi gjøre rede for øvrige tiltak. Tiltakene som beskrives i dette delkapitlet er følgende:

- Passivhusbarnehagen Fjell barnehage
- Galterudhallen og uteområdene rundt
- Hundremeterskogen og Dumpa
- Flytting av parkeringsplasser
- Ny gangvei med belysning
- Fjell fotballbane, tribune og cricketpitch
- Opprustning av uteområder utenfor Fjell bo- og servicesenter
- Lekeplass ved Fjell bydelshus
- Sentrumsområdet, Arena Fjell og flerbrukshallen
- Utbygging og rehabilitering av Fjell skole

Passivhusbarnehagen Fjell barnehage

Fjell barnehage brant ned i 2008. Gjenoppbygging av barnehagen ble ferdigstilt under forprosjektet, før prosjektperioden ble satt i gang.

Passivhusbarnehagen har fått nye uteområder med lekeapparater og grønne omgivelser. Barnehagen er plassert i gangavstand til Hundremeterskogen, et sted barnehagen ofte benytter seg av. I underveisevalueringen fremheves det at den nye barnehagen bidrar til å gjøre området variert og attraktivt.⁶⁶

Galterudhallen og uteområdene rundt

Den gamle gymsalen på Galterud ble revet, og gjennom prosjektet ble det bygget en ny flerbrukshall som stod ferdig i august 2013. I underveisevalueringen vurderes Galterudhallen å treffe sin målgruppe da det er mange barn og unge som forteller at de bruker hallen, og særlig i forbindelse med Åpen hall. Det poengteres også at hallen brukes av Galterud skole både til diverse samlinger og til kroppsøving. Skolen gir uttrykk av å være fornøyd med fasilitetene.⁶⁷ I intervjuene til sluttevalueringen bekreftes disse funnene, og informantene forteller flerbrukshallen er et populært og vellykket tiltak som både brukes av offentlige og private aktører.

Foto av Galterudhallen: Birgitte Simensen Berg

65 Årsrapport 2018

66 Skutlaberg m.fl. 2017

67 Ibid

I forbindelse med byggingen av ny hall på Galterud ble uteområdene rundt ungdomsskolen og hallen oppgradert. Utenfor Galterudhallen ble det laget en asfaltert løpebane, en liten basketbane og en liten skaterampe. Informanter forteller at Galterudhallen og områdene rundt har blitt et møtested for barn og ungdom på sommerhalvåret.

Hundremeterskogen og Dumpa

Områdene Hundremeterskogen og Dumpa har blitt oppgradert med henblikk på å gi barnefamilier en naturlig plass å møtes. Hundremeterskogen var tidligere et område på Fjell med mye villnis vis a vis en åpen plass der flere hadde hensatt gamle biler og annet skrap. I forbindelse med utbedringen av området rundt Hundremeterskogen ble området ryddet og skrot kastet. Gangstien gjennom området ble oppgradert, og det ble sørget for god belysning. Etter ferdigstilling har Hundremeterskogen vært et naturlig samlingspunkt for småbarnsfamilier, i tillegg til å bli hyppig brukt av de nærliggende barnehagene.⁶⁸

Dumpa er betegnelsen på et område mellom borettslagsblokkene som har blitt brukt mye til lek og aktivitet. Etter det fysiske løftet har Dumpa fått nye lekeapparater, fotball- og volleyballbane. Området brukes mye av barn i skolealder, men stedet er også brukt av barnefamilier med yngre barn.⁶⁹ Dumpa har blitt et positivt samlingspunkt for barn og unge og er ofte nevnt under våre intervjuer med informanter på Fjell. Ifølge informanter har områdene gått fra å være kjedelige til å bli innbydende lekeområder som tas i bruk daglig. Samtidig bidrar lekeplassene til å gi området et løft ved at de bærer preg av å være pene og velholdte.

Flytting av parkeringsplasser

I tillegg til å rydde gamle bilvrak og skrot, som nevnt ovenfor, ble de kommunale parkeringsplassene mellom det gamle senteret og Hundremeterskogen fjernet. Dette var et viktig grep i forbindelse med å gjøre gangveiene og området rundt Hundremeterskogen og lekeplassen til trygge steder å ferdes. Det ble derfor etablert en sandvolleyballbane med vegetasjon rundt der parkeringsplassen var, og ny parkeringsplass ble anlagt på nedsiden med tilkomst fra bilveien til borettslagene.

Ny gangvei med belysning

Tidligere var det svært dårlige forbindelseslinjer for gående og syklende på Fjell. Gjennom prosjektet ble det skissert en gangvei gjennom området fra øst til vest for å få en sammenhengende fartsåre gjennom Fjell. Gangveien stod ferdig i 2016, og binder sammen sentrale aktivitetsområder som Hundremeterskogen, Dumpa, Fjell skole og sentrumsområdet. Tiltaket beskrives som realisert i underveisevalueringen, og oppfyller også delmålet om tryggere skoleveier for de som går på Galterud og Fjell skole.⁷⁰

Elevrådsrepresentantene ved Galterud forteller at elevene setter pris på de opplyste gangveiene, og at ingen av områdene på Fjell oppleves som skumle (med unntak av noen få meter under brua mellom bydelshuset og Milano pizza & grill hvor det sjelden ferdes folk).

Fjell fotballbane, tribune og cricketpitch

Fjell fotballbane ligger ved Fjell skole. Banen har fått nytt kunstgress, nye sikkerhetsnett, ny cricketpitch og tribune. I underveisevalueringen kommer det frem at fotballbanen brukes mye og primært i idrettssammenheng, men også at ungdom bruker banen som møtested, og at de henger med venner i området. Noen beboere har klaget på mye støy rundt banen.⁷¹

68 Ibid

69 Ibid

70 Skutlaberg m.fl. 2017

71 Ibid

I intervjuene til sluttevalueringen trekkes fotballbanen frem som ett av de tiltakene som har varig verdi. Den bidrar også til å bedre omdømmet på Fjell, og gir flere tilreisende i forbindelse med cuper og idrettsarrangementer. Banen beskrives som et fint sted å være, og elevrådet ved Fjell skole forteller at fotballbanen er populær og mye brukt både i skoletiden og på fritiden.

Opprustning av uteområder utenfor Fjell bo- og servicesenter

Fjell bo- og servicesenter ønsket en bedre fysisk tilknytning til sentrumsområdet, og med bakgrunn i at mange av de fysiske tiltakene har rettet seg mot barn og unge, var dette en fin måte å få inn flere brukergrupper. Uteområdet og inngangspartiet rundt Fjell bo- og servicesenter har blitt oppgradert og har en hyggeligere atmosfære.⁷² Prosjektet har videre skapt et tydeligere kjøre- og parkeringsmønster, samt et sted å kunne parkere sykler under tak.⁷³

Lekeplass ved Fjell bydelshus

Som en forlengelse av gangforbindelsen mot sentrum er det anlagt en liten lekeplass utenfor Fjell bydelshus. Dette ble gjort for å gjøre sentrumsområdet mer attraktivt, både for barn og for voksne. Det er både lekeapparater og sitteplasser, og området har en naturlig

avgrensning med vegetasjon rundt.⁷⁴ I intervjuene til sluttevalueringen er det flere som forteller at lekeklassen er godt brukt.

Sentrumsområdet, Arena Fjell og flerbrukshallen

Området på Fjell ligger i et kupert område. Et av målene i satsingen er at området skal kobles sammen slik at det danne naturlige høydenivåer med gode fartsårer for gående og syklende imellom. Slik skulle koblingen mellom skolen, flerbrukshallen, uteområdene, ungdomsklubben, og biblioteket styrkes. For å sikre trygg ferdsel for gående har også parkeringsstrategien på Fjell blitt omgjort.⁷⁵

I løpet av 2020 skal den gamle bygningen til Fjellhagen barnehage rives, og barnehagen flytter inn i det gamle bydelshuset som skal bygges om til formålet. Bygget skal deles mellom barnehagen og helsestasjonen, samt Familiehjelpen de dagene de er på Fjell.

Når den gamle barnehagen er revet skal det bygges er torg utenfor Arena Fjell som skal styrke bysentrumet på Fjell og bli et naturlig samlingspunkt. Arena Fjell og flerbrukshallen er nærmere beskrevet under kapittel 3.1.1, samarbeid i tjenestene.

Bilde: Fjell fotballbane

72 Ibid

73 Drammen kommune, 2019

74 Skutlberg m.fl. 2017

75 Årsrapport, 2018

Utbygging og rehabilitering av Fjell skole

Rehabilitering og utbygging av Fjell skole har vært en stor del av satsingen, og både barn, ungdom og voksne vi snakker med i intervjuene til sluttevalueringen gleder seg til å se skolen stå ferdig. En elev sier at han tror at skolen kommer til å være «gladere og mer fargerik». Skolen er på evalueringstidspunktet i ferd med å ferdigstilles.

For at barnas skolevei og området rundt skolegården skal være bilfritt, og for å unngå trafikkfarlige situasjoner rundt levering og henting av barn ved skolen, flerbrukshallen og aktivitetshuset er det laget en snusløyfe (*kiss and ride*) på oversiden av Fjell Arena der foreldre kan slippe av eller plukke opp barna sine uten å måtte rygge eller være i veien for andre bilister.

Foto av Fjell skole: Birgitte Simensen Berg

3.3 RESSURSMOBILISERING

I Fjell 2020 handler strategiområdet ressursmobilisering om å styrke ressursene i befolkningen og tjenestene i området, og om å involvere befolkning og lokale aktører på Fjell i prosjektet. Som tidligere nevnt har hensikten med å involvere bredt vært å sørge for at tiltakene i prosjektet som helhet treffer godt og er noe lokalbefolkningen har behov for og setter pris på. På bakgrunn av dette omfatter strategiområdet både tiltak som omhandler medvirkningsprosesser i prosjektet og relaterte delprosjekter, og tiltak som har til formål å øke befolkningens samfunnsdeltakelse og som bidrar til utvikling og mestring hos menneskene i bydelen.

Ifølge prosjektplanen skal tiltakene på strategiområdet skape ressursmobilisering gjennom å samarbeide med beboere, borettslag, private, frivillige organisasjoner og statlige myndigheter. Tiltakene knyttes opp mot følgende delmål:⁷⁶

- Invitere borettslag, butikkssenteret og andre private grunneiere, frivillige organisasjoner, beboere m.v. til aktiv medvirkning og forpliktende samarbeid gjennom egne samarbeidsavtaler
- Søke samarbeid med, og økonomiske tilskudd fra, relevante statlige myndigheter

Som beskrevet under kapittel 3.1 er en del av tiltakene som tilhører strategiområdet ressursmobilisering allerede beskrevet under delkapittel 3.1.2 Fritidsaktiviteter og 7-23 skole. Kort gjenfortalt er årsaken til dette at tiltakene treffer delmålene under tjenesteutviklingsområdet godt, i tillegg til at flere av tiltakene også er tett knyttet til 7-23 skolen og andre tiltak under tjenesteutvikling, slik som eksempelvis BROBU-prosjektet. Tiltakene dette gjelder er følgende:

- ✓ Ung leder
- ✓ Blåkkfestivalen
- ✓ Neon aktivitetshus
- ✓ Åpen hall
- ✓ Aktive lokalsamfunn
- ✓ Lavterskel praksisplasser (ved Fjell bo- og servicesenter)

For å unngå gjentakelser vil vi i dette delkapittelet vektlegge andre sider ved strategiområdet ressursmobilisering, slik som medvirkningsprosessene i prosjektet og samarbeidet med andre aktører. Til slutt vil vi beskrive «Bli med»-prosjektet, et ressursmobiliseringstiltak som ikke er beskrevet tidligere i rapporten.

Medvirkningsprosesser

Det har vært et svært sentralt og viktig grep for områdesatsningen å gjennomføre medvirkningsprosesser knyttet til å identifisere behov, utvikle og utforme tiltak i Fjell 2020. Dette gjelder særlig tiltak innenfor områdeutviklingsstrategien, men også innen tjenesteutviklings- og ressursmobiliseringsområdet. Gjennom medvirkning får befolkningen muligheten til å påvirke utviklingen av eget nærområde, og aktivitets- og tjenestetilbud der de bor, og således sørge for at befolkningen har eierskap til resultatene av områdesatsningen, og benytter seg det områdesatsningen har gitt.

Det har vært iverksatt medvirkningsprosesser og workshops med befolkning i alle aldre, lokale tjenester, skoler og barnehager, organisasjoner og andre lokale aktører årlig frem til og med 2018, og ingen fysiske tiltak er gjennomført uten medvirkning. Det har også vært gjennomført medvirkning med barn og unge relatert til utvikling av aktiviteter og tjenesteutviklingstiltak. Eksempelvis er det opprettet to brukercrew på aktivitetshuset Neon som bidrar med medvirkning til hvilke aktiviteter juniorklubben og ungdomsklubben skal tilby, og hvilke arrangementer de skal ha. Videre er også Åpen hall også et etterspurt lavterskeltilbud der barn og unge kan komme og delta på fysiske aktiviteter etter eget ønske.

Den største og mest omfattende medvirkningsprosessen i prosjektet har vært planleggingen av Arena Fjell og den tilhørende flerbrukshallen. Som beskrevet i tiltaksbeskrivelsen av Arena Fjell under kapittel 3.1.1 *Samarbeid i tjenestene*, har befolkningen og de lokale aktørene på Fjell vært involvert i flere runder for å samle inn behov og ønsker knyttet til et nytt aktivitetshus og en ny flerbrukshall. Medvirkningsprosessene i forbindelse med Arena Fjell omhandlet alt fra arkitektur og fysisk utforming til planløsninger og

⁷⁶ Prosjektplan 2014

bruksområder. Det har imidlertid vært noe mindre involvering de siste to årene frem til ferdigstilling av bygget.

Gjennom arbeidet med evalueringen har vi fått inntrykk av medvirkningsprosessene rundt Arena Fjell og områdesatsingen generelt har vært gode, og at ulike grupper av beboere på Fjell har vært representert, og har fått kommet med sine innspill. Det er imidlertid noen informanter som påpeker at det har vært noe mindre informasjon om utviklingen de siste årene. Videre ga flere informanter uttrykk for at befolkningen i tiden før åpning av Arena Fjell har vært nysgjerrige på hva bygget skal inneholde av aktiviteter. Dette kan tyde på at det har vært en litt for liten grad av involvering den siste tiden.

Involvering og samarbeid med offentlige og private aktører

Gjennom Fjell 2020 har det vært igangsatt flere samarbeid og samarbeidsprosjekter. Prosjektet samarbeider med Nav om samtlige av sysselsettingstiltakene, og videre med Drammen idrettsråd og senere med Drafn ski og ballklubb om fysisk aktivitet i forbindelse med Aktive lokalsamfunn. Fjell 2020 har også samarbeid med skolene, barnehagene, frivilligheten og kirken om enkelttiltak og delprosjekter. Samarbeidet synes å ha fungert greit, og de fleste aktørene forteller at de har opplevd god kommunikasjon og informasjonsflyt med prosjektkoordinator og/eller prosjektledelsen.

Bli med-prosjektet

Bydelen Fjell har mange foreninger, tjenester, tilbud og aktiviteter. For at både befolkningen og ansatte på Fjell skulle få informasjon om hvilke tilbud, aktiviteter og muligheter for engasjement som fantes i området ble det startet opp et tiltak ved navn «Bli med»-prosjektet. I prosjektet ble alle aktiviteter og tilbud samlet og beskrevet i en brosjyre som ble trykket i stort opplag. Brosjyren var på flere språk for å sikre at en stor andel av befolkningen kunne lese den; norsk, arabisk, somali, dari, tyrkisk og urdu.

En gruppe frivillige og ansatte i bydelen tok med seg brosjyrene og gikk fra dør til dør i alle blokkene og boligene på Fjell for å informere om aktivitetstilbudet. I tillegg benyttet de anledningen til å spørre befolkningen om hva de savnet av aktiviteter og lignende i området. I løpet av 2017 besøkte gruppen alle leilighetene på Fjell.⁷⁷ Muligheten for medvirkning gjennom prosjektet resulterte i at det ble opprettet flere grupper frivillige i etterkant av prosjektet.

Noen av informantene vi snakket med i forbindelse med sluttevalueringen sier at de gjerne skulle sett en oppdatert versjon av brosjyren. Vi vurderer dette som hensiktsmessig, og foreslår også å digitalisere en eventuell ny versjon, samt å legge noen eksemplarer/oppslag på biblioteket, helsestasjonen og skolene.

⁷⁷ Skutlaberg m.fl. 2017

4 HVA ER OPPNÅDD?

I dette delkapittelet vil vi si noe om måloppnåelsen i prosjektet sett i lys av hovedmålsettingen for Fjell 2020, *økt sysselsetting og færre på lavinntekt i 2020 sammenlignet med 2010*, og delmålene innenfor hvert av strategiområdene. Fordi en relativt stor andel av tiltakene i satsningen har barn- og unge som målgruppe er det lite sannsynlig at effekten av disse tiltakene gjenspeiles i hovedmålsettingen i løpet av prosjektperioden. På bakgrunn av dette har vi i denne sluttevalueringen i hovedsak konsentrert oss om måloppnåelse i delmålene innen hvert strategiområde. Vi vil imidlertid diskutere sammenhengen mellom delmål, resultater og effekter på kort sikt sett opp mot hovedmålsettingen og effekter på lengre sikt.

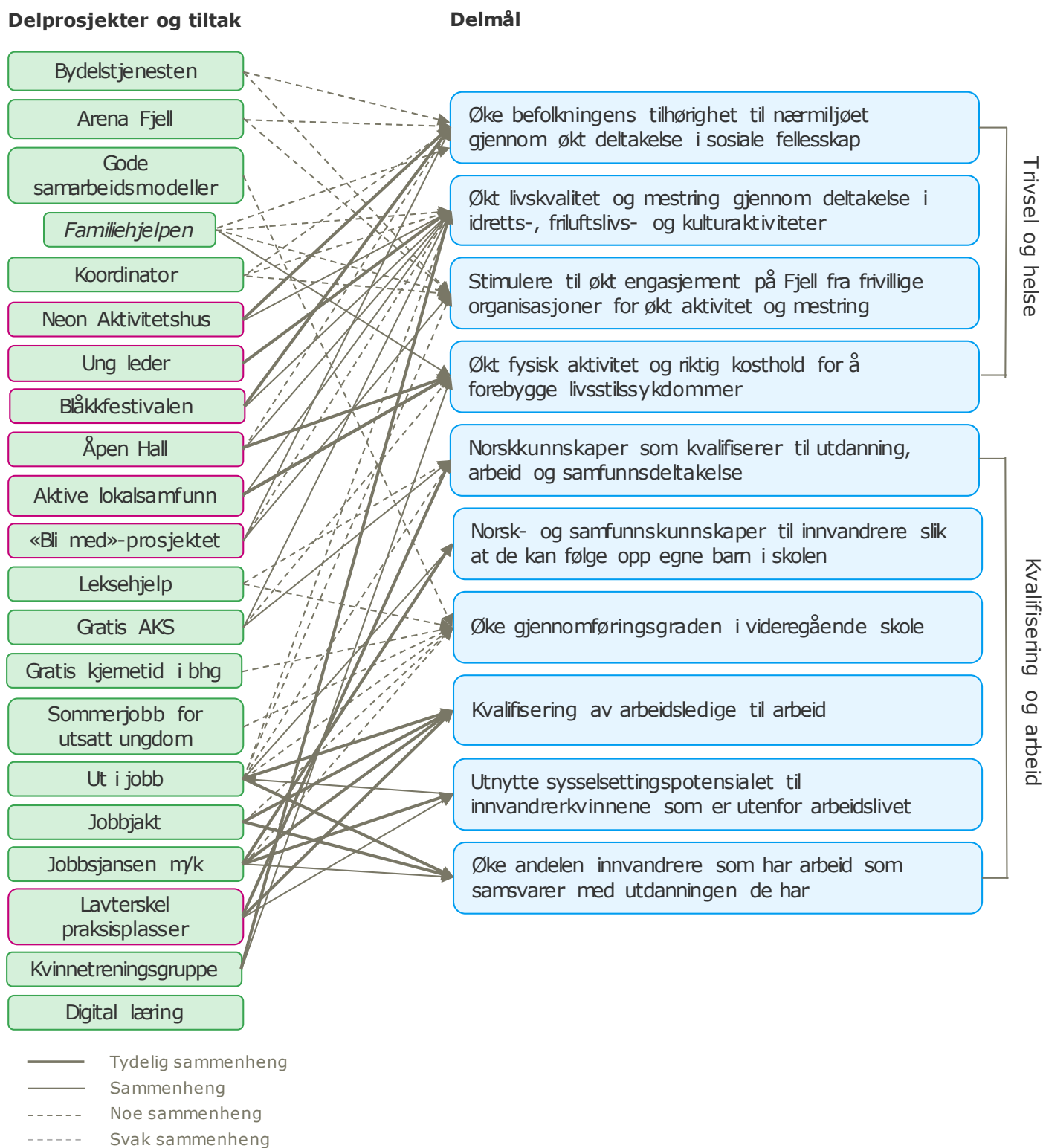
4.1 MÅLOPPNÅELSE OG EFFEKT AV TILTAK UNDER TJENESTEUTVIKLING

Tjenesteutvikling er det største strategiområdet i Fjell 2020. I det følgende vil vi vurdere måloppnåelsen i tiltak og delprosjekter under tjenesteutviklingsområdet i Fjell 2020 knyttet til delmålene. I vurderingen av tjenesteutviklingstiltakene inngår også tiltak som er relatert til strategiområdet gjennom 7-23 skolen, andre delprosjekter og tiltak, eller som har sammenheng med delmålene på området.

Figuren under illustrerer sammenhengen mellom disse tiltakene og delmålene under tjenesteutvikling. Boksene med rosa ramme representerer tiltak som i prosjektet har ligget under strategiområdet ressursmobilisering, men som grunnet sin tette kobling til tjenesteutviklingsområdet og tilhørende delmål, er innplassert i delkapitlene om tjenesteutvikling i rapporten.

Figur 4-1 Delprosjekter og tiltak knyttet til delmålene i strategiområdet tjenesteutvikling

I det videre vil måloppnåelsen i prosjektet knyttet til tiltakene og delmålene i figuren ovenfor vurderes nærmere.

4.1.1 SAMARBEID I TJENESTENE

Som det fremgår av figur 4-1 har tiltak og delprosjekter knyttet til *samarbeid i tjenestene* kun noe sammenheng med delmålene for tjenesteutvikling. Hverken bydelstjenesten eller Arena Fjell har noen tydelig kobling til delmålene, men vil antakelig i kraft av å tilby en struktur for samhandling og koordinering og et lokale for eventuelle arrangementer, kunne bidra til å tilrettelegge for måloppnåelse i noen av delmålene. Når det gjelder delprosjektet *Gode samarbeidsmodeller* kan det kun antas å være noe sammenheng mellom tiltakene og økt gjennomføring av videregående skole på for de elevene som har deltatt og opplevd effekt av tiltakene under delprosjektet. Dette er med unntak av Familiehjelpen som gjennom kontakt med familiene på Fjell blant annet kan påvirke til økt fysisk aktivitet og riktig kosthold samt økt deltakelse i sosiale fellesskap.

Delprosjektet *Gode samarbeidsmodeller* har imidlertid en egen hovedmålsetning som ikke gjenspeiles i delmålene for tjenesteutviklingsområdet. Dette målet er å «forankre samarbeidsmodeller for tidlig innsats og forebyggende arbeid mellom skolene og barnehagene på Fjell og deres støttetjenester i Senter for oppvekst.» Vi vurderer dette målet som delvis oppnådd på bakgrunn av at flere av samarbeidskonstellasjonene og kompetansehevingstiltakene har gått i oppløsning eller avtatt etter delprosjektet ble avsluttet i 2016. Det bør imidlertid understrekes at de fleste tiltakene har hatt gode resultater under prosjektperioden for delprosjektet, og at virksomheter og tjenester har fått økt kompetanse innen tema for de ulike tiltakene som de fremdeles nyter godt av (om enn i noe mindre grad enn da kunnskapen var fersk). Videre er det verdt å nevne at måloppnåelsen i Familiehjelpen har vært spesielt god.

Samarbeid i tjenestene

Bydelstjenesten

Arena Fjell

Gode samarbeidsmodeller

Familiehjelpen

4.1.2 FRITIDSAKTIVITETER OG 7-23 SKOLEN

Når det gjelder tiltakene som omhandler *fritidsaktiviteter og 7-23 skolen* finner vi at flere av disse har tydelig sammenheng med delmål som omhandler trivsel og helse. De sterkeste koblingene finner vi mellom tiltakene Neon aktivitetshus, ung leder, Blåkkfestivalen og Åpen hall og delmålene «*øke befolkningens tilhørighet til nærmiljøet gjennom økt deltakelse i sosiale fellesskap*», «*økt livskvalitet og mestring gjennom deltakelse i idretts-, friluftslivs- og kulturaktiviteter*» og «*økt fysisk aktivitet og riktig kosthold for å forebygge livsstilssykdommer*». Gjennom evalueringen er tiltakene vurdert som gode, og i kraft av å være ressursmobiliseringstiltak bidrar de til mestring og utvikling hos dem som deltar.

En viktig katalysator for måloppnåelse i tiltakene under *fritidsaktiviteter og 7-23 skolen* er koordinatoren. Svært mange løfter denne opp som essensiell for vellykket gjennomføring i flere av tiltakene og delprosjektene, både innenfor *satsing på fritidsaktiviteter* og innenfor *samarbeid i tjenestene*.

Til sammen bidrar tiltakene under *fritidsaktiviteter og 7-23 skolen* til et variert fritidstilbud for barn og unge. Noen av tiltakene bidrar direkte til økt engasjement i lokalsamfunnet, slik som Ung leder og Blåkkfestivalens styre, mens andre tiltak er lavterskeltilbud og/eller introduserer nye aktiviteter, og kan derfor bidra til økt samfunnsdeltakelse gjennom økt interesse for idrett og kultur. *Aktive lokalsamfunn* og *Åpen hall* er eksempler på slike tiltak.

Fritidsaktiviteter og 7-23 skolen

Koordinator

Neon Aktivitetshus

Ung leder

Blåkkfestivalen

Åpen Hall

Aktive lokalsamfunn

Leksehjelp

Gratis AKS

4.1.3 KVALIFISERINGS- OG SYSSELSETTINGSTILTAK

*Kvalifiserings- og sysselsettingstiltakene er de tiltakene i områdesatsingen som har tydeligst sammenheng med hovedmålsettingen om økt sysselsetting og færre på lavinntekt og som også har tydelig sammenheng med delmålene innen kvalifisering og arbeid, jf. figur 4-1. Tiltakene har videre god måloppnåelse sett opp mot målsettingene for hvert enkelttiltak. Samlet sett treffer tiltakene alle de operasjonaliserte målsettingene under delmålene, men kun med en svak sammenheng mellom disse tiltakene og delmålet «*øke gjennomføringsgraden i videregående skole*», ettersom kun et svært lavt antall deltakere velger å påbegynne videregående skole istedenfor å finne arbeid eller praksisplass.*

Som det fremgår av figur 4-1 finner vi ingen direkte sammenheng mellom tiltaket sommerjobb for utsatt ungdom. Likevel mener vi dette er et av de viktigste tiltakene i Fjell 2020 fordi det gir ungdom som ikke har noen alternative tilbud en mulighet til å få en relasjon til arbeidslivet, en arena for mestring og relevant erfaring og kunnskap som kan komme til nytte senere i livet.

4.1.4 DELMÅLENE

Som figur 4-1 illustrerer er det enkelte delmål som er godt dekt i prosjektet, mens andre har en svakere sammenheng med tiltakene. Vi finner blant annet at det er få tiltak som treffer delmålet om å «*øke gjennomføringsgraden i videregående skole*» i noen særlig grad. Det er også, etter vår vurdering, relativt få tiltak som treffer delmålet «*Norsk- og samfunnskunnskaper til innvandrere slik at de kan følge opp egne barn i skolen*» eller «*Stimulere til økt engasjement på Fjell fra frivillige organisasjoner for økt aktivitet og mestring*».

På den annen side er det relativt mange tiltak som har god sammenheng med delmålene «*økt livskvalitet og mestring gjennom deltakelse i idretts-, friluftslivs- og kulturaktiviteter*», «*øke befolkningens tilhørighet til nærmiljøet gjennom økt deltakelse i sosiale fellesskap*» og «*kvalifisering av arbeidsledige til arbeid*».

Kvalifiserings- og sysselsettingstiltak

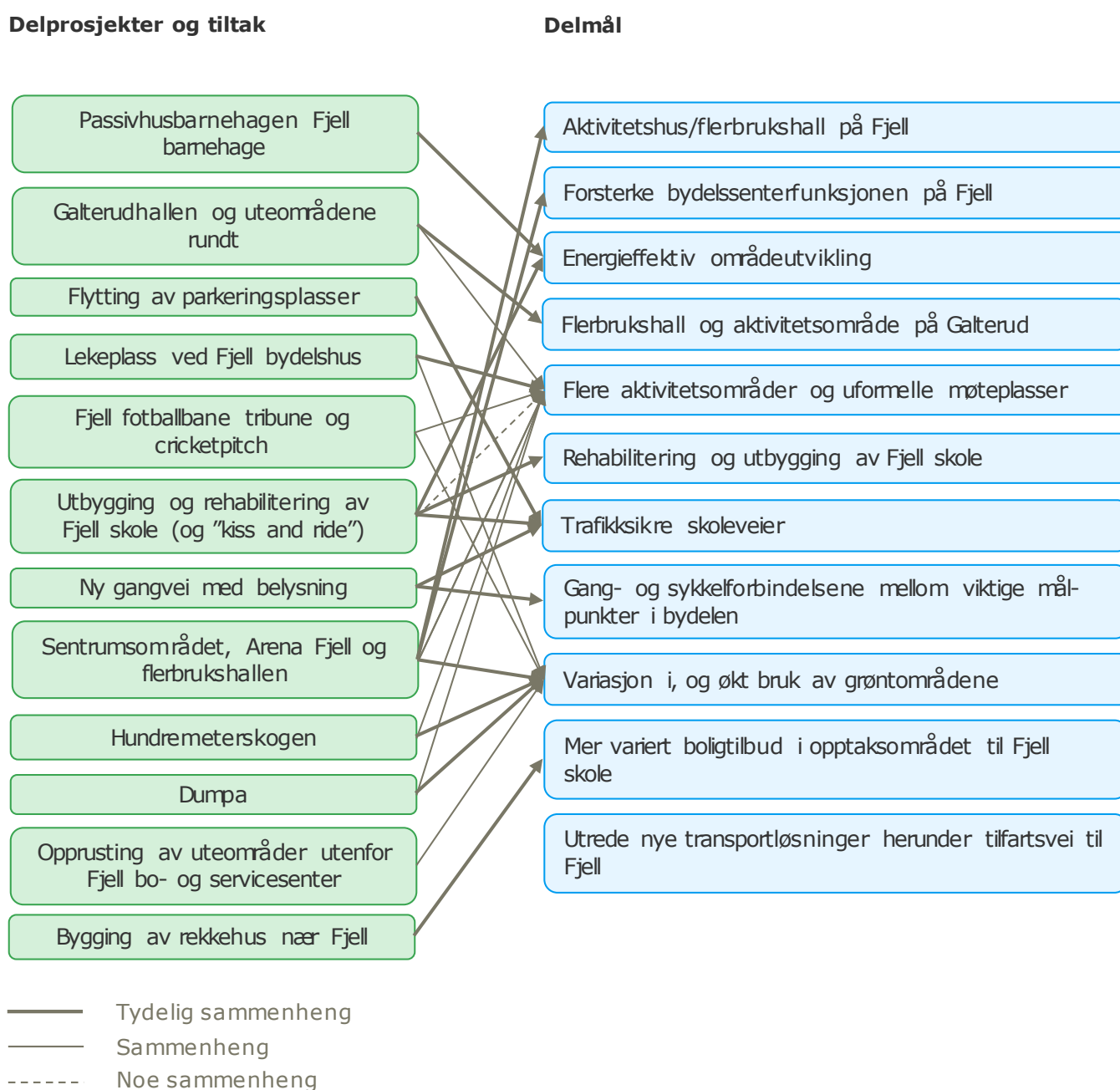

4.2 MÅLOPPNÅELSE OG EFFEKT AV TILTAK UNDER OMRÅDEUTVIKLING

Delmålene for tiltakene innenfor områdeutvikling skiller seg fra delmålene under tjenesteutviklingsområdet ved at de er svært konkrete og tydelig knyttet til tiltakene. I det følgende vil vi vurdere måloppnåelsen i tiltakene under områdeutviklingsområdet i Fjell 2020 sett i lys av delmålene.

Figuren nedenfor illustrerer sammenhengen mellom tiltak og delmål under strategiområdet områdeutvikling.

Figur 4-2 Delprosjekter og tiltak knyttet til delmålene i strategiområdet områdeutvikling

Som det fremgår av figur 4-2 overfor er det svært tydelige sammenhenger mellom tiltak og delmål under områdeutvikling. Tiltakene som er gjennomført under strategiområdet områdeutvikling har hatt høy måloppnåelse sett i forhold til delmålene. Til sammen har tiltakene gitt gode resultater i form av en penere bydel med nye gang- og sykkelforbindelser med god belysning, populære lekeplasser og et tydeligere sentrum med et helt nytt bygg som samler viktige funksjoner i nærmiljøet. Det er foreløpig ikke mulig å si noe om skolevei og bruken av Fjell skole eller Fjell Arena, ettersom disse ikke var ferdigstilt ved evalueringstidspunktet. Samtidig vet vi at man i planlegging og byggefase har tatt hensyn til dette, og det er svært høy sannsynlighet for at samtlige av delmålene vil være oppnådd ved ferdigstillelse av Fjell skole i 2020.

Gjennom sluttevalueringen har vi videre gjort noen funn som gir indikasjoner på at tiltakene under områdeutvikling har hatt positive effekter i form av en forbedring av Fjells omdømme både blant befolkningen og i andre deler av Drammen. Flere mener de har sett en klar utvikling i folks syn på bydelen, og at dette blant annet har sammenheng med de fysiske oppgraderingene, det nye bydelsentrumet og arenaer for idrett og sosialt samvær. Flere trekker frem kunstgressbanen, de nye lekeplassene, Arena Fjell og skolen når de snakket om hvordan området har blitt løftet. Samtidig påpeker flere også at det er vanskelig få bort et negativt stempel på bydelen på så kort tid. Det er imidlertid vanskelig å skille virkningene av de fysiske tiltakene fra andre tiltak i satsningen når det gjelder mulige effekter på omdømmet, og det blir derfor relevant å se de tre strategiområdene med tilhørende tiltak i sammenheng når man snakker om mulige effekter og virkninger av satsningen.

4.3 MÅLOPPNÅELSE OG EFFEKT AV TILTAK UNDER RESSURSMOBILISERING

Delmålene for tiltakene innenfor ressursmobilisering som strategiområde har vært følgende:

- ✓ Invitere borettslag, butikksenteret og andre private grunneiere, frivillige organisasjoner, beboere m.fl. til aktiv medvirkning og

forpliktende samarbeid gjennom egne samarbeidsavtaler

- ✓ Søke samarbeid med, og økonomiske tilskudd fra, relevante statlige myndigheter

Vår vurdering av tiltakene og arbeidet som er nedlagt under ressursmobilisering er at delmålene er oppnådd. Gjennom satsingen har det både vært gjennomført en rekke medvirkningsprosesser med ulike aktører, samt inngått samarbeid med flere tjenester på og utenfor Fjell i forbindelse med tiltak og delprosjekter. Videre har prosjektet søkt og fått midler fra flere instanser, blant annet KMD og Bufdir (BROBU).

Samtidig gjør mangelen på tydelige resultat- og effektmål det vanskelig å si noe konkret om hvilke effekter ressursmobiliseringstiltakene har hatt sett i lys av satsingens overordnede mål. Til tross for dette ser vi at medvirkningsprosessene har ført til etablering og oppbygging av flere tiltak som har vært etterspurt blant befolkningen og tjenestene, eksempelvis i forbindelse med Arena Fjell, fysiske utbedringer og aktivitetstilbudet i området. Flere av tiltakene under strategiområdet ressursmobilisering har en tydeligere sammenheng med delmålene under tjenesteutviklingsområdet enn delmålene under eget område, og har derfor blitt vurdert i relasjon til disse i delkapittel 4.3. Kort oppsummert konkluderer vi med at måloppnåelsen i tiltakene innen ressursmobilisering kan karakteriseres som god, men at effektene på lengre sikt er mindre sikre.

4.4 SAMLET VURDERING AV MÅLOPPNÅELSE OG EFFEKTER AV FJELL 2020

Hovedmålsettingen i områdesatsningen Fjell 2020 har vært *økt sysselsetting og færre på lavinntekt i 2020 sammenlignet med 2010*. Som tidligere nevnt har hovedmålsettingen vært justert i prosjektets første år. Delmålene er imidlertid ikke vært endret i henholdt til justeringene i hovedmålsettingen, noe som har ført til en litt svak sammenheng mellom en del av delmålene og hovedmålet. Samtidig har tiltakene, i likhet med delmålene, gjenspeilet det tidligere fokuset på levekår. Dersom levekårs-elementet fremdeles hadde vært del av hovedmålet ville derfor sammenhengen mellom tiltak, delmål og hovedmål vært sterkere.

I det følgende vil vi gjøre en samlet vurdering av måloppnåelse og mulige effekter av områdesatsningen Fjell 2020. Vi vil gjennom denne avsluttende vurderingen særlig vektlegge hva som er oppnådd i prosjektet, og hva vi mener tiltakene og delprosjektene til sammen bidrar til som helhet.

Kvalifiserings- og sysselsettingstiltakene har høy måloppnåelse sett opp mot delmålene i prosjektet, og det er dermed også sannsynlig at tiltakene kan ha ført til noen grad av måloppnåelse i hovedmålet. Dette er det imidlertid vanskelig å si noe om, ettersom vi ikke har tilgang på statistikk for et så lite område. Samtidig kan vi si at det er sannsynlig at tiltakene fører til «empowerment» av deltakerne. Med jobb, praksisplass eller skole er det rimelig å anta at deltakere integreres bedre, og kan oppnå lønnet arbeid og bedret økonomi. Dette har ringvirkninger for deltakerens familie, og kan potensielt bedre levekårene i hele familier.

Vi mener det er et viktig suksesskriterium for måloppnåelsen i prosjektet at Nav-tiltakene er lokalisert på Fjell, slik at det er kjente omgivelser og kort vei til hjemmet for deltakerne. Et annet suksesskriterium er at metodikken og innholdet i kursene som tilbys på Fjell er tilpasset målgruppen.

Et annet funn er at omdømmet på Fjell virker til å ha blitt bedre gjennom prosjektperioden, og det er sannsynlig har Fjell 2020 har påvirket til den positive utviklingen. Vi forstår det slik at tiltak som legger til rette for arrangementer og aktiviteter som trekker folk fra andre steder i Drammen åpner for at tilreisende kan se Fjell med nye øyne. Dette både ved å se de fysiske nærmiljøkvalitetene i området, slik som fotballbanen, Fjell Arena, lekeplasser og grøntområder, og gjennom å delta på arrangementer der folk blir kjent med hverandre på tvers av nabolag og områder, eksempelvis gjennom Blåkkfestivalen eller idrettsarrangementer. Prosjektet har hatt en rekke tiltak vi mener bidrar til å gjøre Fjell til et mer attraktivt sted, både gjennom tiltak under områdeutvikling, tjenesteutvikling og ressursmobilisering.

Et bedre omdømme vil føre til at det oppleves som mindre stigmatiserende å bo på Fjell, og til at enkeltindivider har en bedre selvfølelse og en positiv felles identitet. Mejlere vi har snakket med i forbindelse med sluttevalueringen bekrefter antakelsen om et bedre omdømme, og opplyser om

at prisutviklingen på Fjell de siste årene har fulgt samme kurve som resten av Drammen. Vi finner også at det de siste årene har blitt større variasjon i demografien på Fjell.

Satsningen har mange tiltak som tilrettelegger for at barn og unge kan få mestringsarenaer utenfor skolen på sin fritid. Fritidstilbudet på Fjell består av blant annet av flere lavterskeltilbud og aktiviteter som introduserer barn og unge for nye fritidsaktiviteter, og som kan føre til at de starter med en organisert aktivitet, eksempelvis gjennom Aktive lokalsamfunn og Drafn. Fritidsaktiviteter og organisert aktivitet gir barn mestringsarenaer, like muligheter og skaper møteplasser der barn og unge kan komme sammen med andre i sosiale fellesskap, noe som igjen skaper gode fremtidsutsikter og virker forebyggende mot reproduksjon av levekårsutfordringer. Utover dette mener vi at ressursmobiliseringstiltakene som gir barn og unge mulighet til å utfolde seg kreativt, oppnå utvikling og oppdage og styrke egne ressurser kan ha svært positiv innvirkning med henblikk på utdanning og sysselsetting senere i livet.

4.4.1 KONKLUSJON

Gjennom sluttevalueringen fremkommer det at Fjell 2020 har vært en svært vellykket satsning med gode og viktige tiltak som har hatt stor betydning for befolkningen på Fjell. Organiseringen av prosjektet har vært god, og det har vært kort vei mellom beslutningstakere, prosjektledelse og leddene i organisasjonen. Videre er det fordelaktig for eventuell videreføring i ordinær drift at tiltakene i prosjektet er lagt til linjen. Alt i alt har prosjektorganiseringen virket til å være både effektiv og lite byråkratisk.

Det er vanskelig å kunne si noe sikkert om hovedmålet *økt sysselsetting og færre på lavinntekt i 2020 sammenlignet med 2010* er nådd i løpet av prosjektperioden. Dette har flere årsaker. Ettersom det er mange som flytter til og fra Fjell, er det sannsynlig at deler av befolkningen som bor på Fjell i 2020 er en annen enn den som bodde der i 2010. Videre har en relativt stor andel av tiltakene i satsningen hatt barn- og unge som målgruppe, og det er ikke mulig å skille ulike faktorer fra hverandre når det gjelder årsaker til arbeid eller arbeidsledighet for denne målgruppen uten nullpunkt- og underveismålinger.

4 HVA ER OPPNÅDD?

På bakgrunn av dette, samt manglende statistikk og pålitelige data, tar ikke evalueringen noen tydelig stilling til i hvilken grad hovedmålet er realisert. Det fremsettes imidlertid en antakelse om at måloppnåelsen i hovedmålet er delvis nådd gjennom kvalifiserings- og sysselsettingstiltakene.

Sysselsettingstiltakene treffer delmålene under kvalifiserings- og sysselsettingsområdet godt. Vi mener derfor det er sannsynlig at Fjell 2020 har bidratt til bedre levekår i familier der minst en av foreldrene har fått lønnet arbeid gjennom sysselsettingstiltakene fra nav. Videre bidrar innsatsen gjort i prosjektet som helhet til å løfte Fjells omdømme.

Vår vurdering er også at Fjell 2020 bidrar til å bedre levekårene til barn og unge på Fjell gjennom å tilgjengeliggjøre fritidsaktiviteter og mestringsarenaer, og å åpne mulighetene for samfunnsdeltakelse for befolkningen i området. Dette kan igjen påvirke til at Fjells barn og unge har bedre fremtidsutsikter hva gjelder utdanning og sysselsetting, uten at det er mulig å si noe sikkert om dette.

5 HVA ER VIKTIG LÆRING?

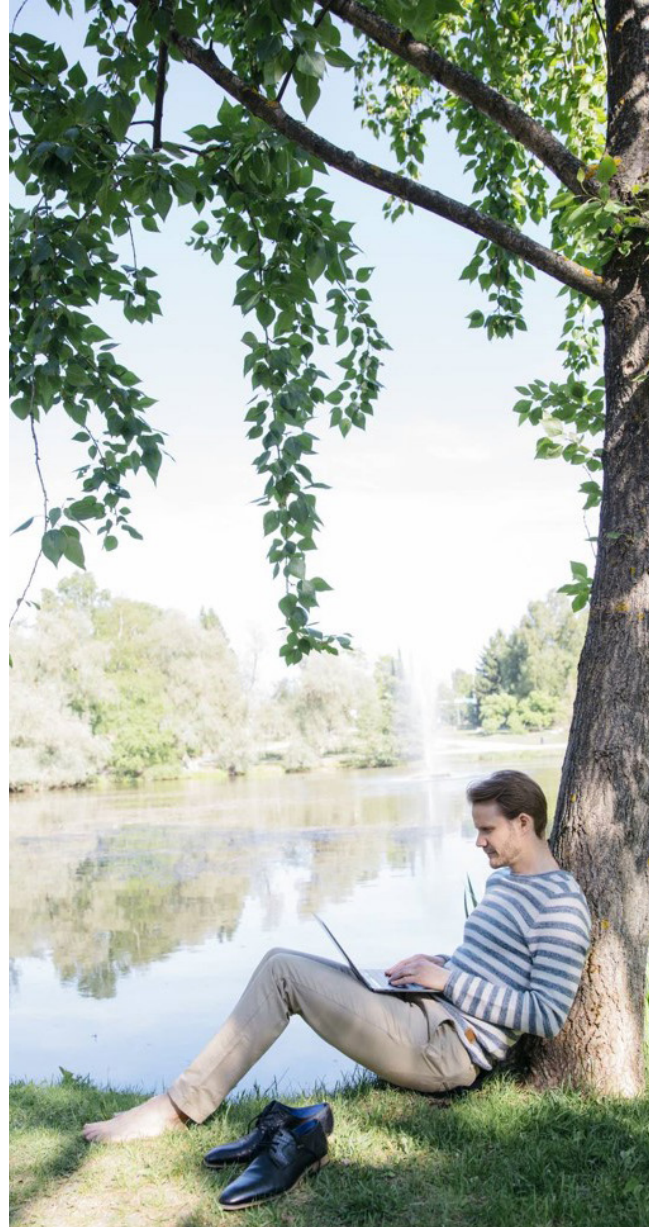
Dette kapitlet vil synliggjøre læringspunkter fra Fjell 2020-satsingen, og komme med anbefalinger for perioden etter at prosjektet er avsluttet.

5.1 GENERELLE LÆRINGSPUNKTER OG ANBEFALINGER TIL DRAMMEN KOMMUNE

Ved etablering av prosjekter der Drammen kommune ønsker å oppnå bestemte resultater og effekter bør det defineres tydelige og målbare mål og en tydelig modell for hvordan tiltak, delmål og hovedmål henger sammen. Måleindikatorne kommunen utvikler i forbindelse med nye prosjekter bør være objektive, relevante og gi identifiserbare data. Vi anbefaler å gjennomføre nullpunksmålinger for å sikre sammenligningsgrunnlag fra før tiltak igangsettes.

Når det gjelder organisering av prosjekter som går over tid vil det være viktig å:

- jobbe kontinuerlig med forankring, struktur og organisering
- forankre og ansvarliggjøre styringsgruppen slik at den fungerer etter hensikten, er tro mot prosjektets intensjon og målsetting
- forankre delprosjekter høyt i organisasjonen og samtidig sørge for en plan for god videreføring til linjen
- ha god informasjonsflyt mellom virksomheter på flere nivå

5.2 SPESIFIKKE LÆRINGSPUNKTER OG ANBEFALINGER FOR FJELL

Fjell er et område det bør satses videre på. Bydelen har en demografi med flere levekårsutfordringer og mindre samfunnsdeltakelse enn andre bydeler i Drammensområdet. For å sørge for at barn og unge i området får like muligheter som andre blir det viktig å legge inn en ekstra innsats i området.

Drammen sentrum og tilbud andre steder i kommunen kan oppleves som mindre tilgjengelig for befolkningen på Fjell ettersom beliggenheten gjør det vanskelig å bevege seg mellom Fjell og øvrige deler av Drammen dersom man har lite penger, er bundet til stedet grunnet familieansvar eller er ved dårlig helse. På bakgrunn av dette bør kommunen også vurdere (videreføring av) tiltak som retter seg mot den voksne delen av befolkningen og som er lokalisert på Fjell.

Vi mener det er viktig å ikke miste momentum nå som Fjell 2020 avsluttes som prosjekt. Selv om mange av tiltakene videreføres i linjen er det viktig å fremdeles ha et ekstra engasjement for området. I det følgende vil vi trekke frem noen anbefalinger knyttet til satsningen og tilhørende tiltak.

Familiehjelpen

Drammen kommune bør sørge for å sikre drift slik at Familiehjelpen kan fortsette sitt arbeid. Når det gjelder Familiehjelpens virksomhet på Fjell tror vi det vil være hensiktsmessig å legge driften noe

nærmere slik den var under prosjektperioden. Dette fordi det har vært viktig for befolkningen på Fjell at tilbudet har vært lokalt, lavterskel og lett tilgjengelig. I dag har Familiehjelpen mindre tilstedeværelse på Fjell, booking og ventelister og er av den grunn mindre tilgjengelig.

Vi anbefaler også jevnlig møter mellom Familiehjelpen og barnehagene på Fjell da dette bidrar til å løfte kompetansen i barnehagene og bidrar til god flyt mellom tjenester.

Sommerjobb for utsatt ungdom

Tilbudet om sommerjobb for utsatt ungdom på Fjell bør videreføres og utvides. Tilbudet bidrar til samfunnsdeltakelse, arbeidserfaring og kan legge til rette for økt opplevelse av livsmestring og positiv selvfølelse.

Gode synergier mellom Ung leder og Blåkkfestivalen

Vi anbefaler å videreføre både kurset Ung leder og Blåkkfestivalen. Det er gode synergier mellom de to tiltakene. Ungdom som har gjennomført Ung leder kurset kan få mulighet til å utøve kunnskapen fra kurset. Videre åpner arbeidet med festivalen for samfunnsdeltakelse, det er identitetsbyggende og en god mulighet for ungdom å praktisere lederkunnskap, lære om organisasjonsliv og samarbeid, samt stifte nye bekjentskaper.

Koordinator for tjenestene på Fjell

Koordinatorfunksjonen har vært svært viktig for samarbeid og informasjonsflyt mellom tjenestene på Fjell. Den har også vært uvurderlig i utviklingen av aktivitets- og tjenestetilbudet.

Vi vil derfor anbefale kommunen å ivareta funksjonen selv etter prosjektets slutt.

Aktive lokalsamfunn

Vi anbefaler å videreføre aktive lokalsamfunn med idrettskonsulenter i AKS og skole. Tiltaket har fått svært gode tilbakemeldinger både fra skolene og fra AKS og barnehagene.

For Galterud ungdomsskole er det særlig viktig å kunne sikre en stilling til erfaringskonsulenten. På bakgrunn av de gode erfaringene skolen har gjort seg og den viktige rollen han spiller for ungdommene på skolen og i nærmiljøet, mener vi det vil være hensiktsmessig å ansette erfaringskonsulenten fast ved skolen.

Åpen hall

Vi anbefaler å videreføre lavterskeltilbudet, men med forbehold om tilstrekkelig bemanning av tydelige voksne.

Støtte til Drafn og billig medlemskontingent

Grunnet demografi og manglende tradisjon for dugnad og frivillighet blant befolkningen på Fjell er det en nødvendighet for idrettslagene i området å få støtte for å kunne sikre et godt tilbud til medlemmene sine. Vi vil anbefale å støtte Drafn ski- og ballklubb som har jobbet hardt for å få medlemmene de har i dag. Vi mener klubben bør sikre tilbud til og deltakelse i alle aldersgrupper. Det er viktig for barn å delta i organisert aktivitet. Drafn kan videre bidra til en økt tilhørighetsfølelse og er samlende for en felles identitet i området.

For at alle barn og unge på Fjell skal kunne ha lik mulighet for deltakelse i organisert aktivitet må tilbudet være gratis eller tilnærmet gratis. Det er behov for deltakelse på arenaer der barn og unge kan føle mestring, hvor deltakelse er forpliktende og hvor deltakerne stilles til ansvar for egen atferd.

Neon

Vi mener Neon har en naturlig plass på Fjell, og at aktivitetshuset spiller en viktig rolle som møteplass og aktivitetsarena for barn og unge. Noen av elevene vi har snakket med ønsker kafé eller annet tilbud på Neon på søndager. Gjennom evalueringen har vi blitt gjort oppmerksomme på at det ikke finnes aktivitetstilbud i området i helgene, og vi forslår derfor å undersøke behovet nærmere.

Annet

Flere etterspør fellesgriller i grøntområder/ved Dumpa og hundremeterskogen. Vi foreslår at kommunen oppretter et lite bomiljøfond for området som borettslagene kan søke i. Gjennom avtaler i forbindelse med bevilgning kan kommunen stille krav til håndtering og vedlikehold.

